

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу
виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства**

Виконала:

Манжус Любов Миколаївна

здобувач спеціальності

071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Полятикіна Лариса Іванівна

доцент кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Крячко Катерина Василівна

заступник головного бухгалтера
Сумського національного аграрного
університету

Суми – 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Освітній ступінь

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

Магістр

071 «Облік і оподаткування»

Затверджую:

Завідувач кафедри

М.І. Гордієнко

« 08 » листопада

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Манжус Любові Миколаївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва

2. База практичного дослідження:

Сільськогосподарське товариство з обмежено відповідальністю «СКІФ»
Полтавського району Полтавської області»

керівник роботи **Полятикіна Лариса Іванівна к.е.н., доцент**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

23.11.2023 р № 3603-н

3. Строк подання студентом закінченого проекту (роботи)

12 грудня 2024 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична та податкова звітність, законодавчо -

нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові статті та доповіді

на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та

вдосконалення обліку, аналізу і аудиту.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити економічну сутність категорій

вивчити нормативно-правову базу з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

здійснити діагностику фінансово-економічного стану сільськогосподарського підприємства;

розкрити стан організації обліку виробництва продукції тваринництва;

виявити недоліки та запропонувати шляхи вдосконалення;

провести аналіз фінансового стану мільськогосподарського підприємства та запропонувати шляхи покращення;

сформулювати висновки

6. Дата видачі завдання**«08» листопада 2023 р.****КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р.- січень 2024р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень - листопад 2024 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2024 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	02-10 грудня 2024 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	05-12 грудня 2024 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	12 грудня 2024 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	05-15 грудня 2024 р.	
13.	Захист кваліфікаційної роботи	16-17 грудня 2024 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Любов МАНЖУС

Керівник роботи

Лариса ПОЛЯТИКІНА

Перевірку на автентичність проведено
Кваліфікаційна робота допущена до захисту
Гарант освітньої програми
Декан факультету
економіки і менеджменту

Надія БАРАНІКІнна НАЗАРЕНКОСвітлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Манжус Л.М. Теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми – 2024 р. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретико-методичних та практичних засад обліку, контролю і оподаткування виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства, а також опрацюванню пропозицій щодо їх вдосконалення.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні засади сутності і значення виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства, визначено особливості обліку та оподаткування діяльності в сільському господарстві.

Проведено дослідження стану і тенденції розвитку сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «СКІФ» Полтавського району Полтавської області. Досліджена організаційно-економічна характеристика господарства, проведено аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Досліджено фінансовий стан сільськогосподарського підприємства, проведений аналіз фінансових результатів діяльності підприємства. Розглянуто особливості введення обліку виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства. Обґрунтовано заходи щодо покращення фінансового стану, розвитку сільськогосподарського підприємства, розширення конкурентоспроможності на ринку. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення обліку, контролю і оподаткування сільськогосподарського підприємства.

Роль обліку виробництва продукції тваринництва полягає в тому, що облік повинен давати необхідну інформацію про хід виробничих процесів, про виконання планових завдань галузі, сприяти забезпеченню збереження власності, росту рентабельності, підвищенню ефективності й покращенню якості праці. У процесі виробництва продукту частина його вартості є основою відшкодування спожитих засобів виробництва і створення засобів існування його працівників.

Після того, як ознайомилися з методикою фінансового обліку витрат та виходу продукції сільськогосподарського підприємства були зроблені висновки, що СТОВ «СКІФ» дотримується нормативно-встановленої методики бухгалтерського обліку підприємства, а також веде відповідну форму обліку.

На даному сільськогосподарському підприємстві для введення обліку та формування інформації по фінансових результатах та про витрати і вихід продукції тваринництва використовується матеріали фінансової звітності. Розрахунок фінансових результатів за поточний період проводиться за допомогою порівняння всіх доходів і всіх витрат діяльності сільськогосподарського підприємства, і в кінцевому результаті виявлення прибутку або збитків даного підприємства. В основу досліджень покладено матеріали бухгалтерської звітності, в якій показані основні показники фінансових результатів сільськогосподарського підприємства.

Сільськогосподарському товаристві з обмеженою відповідальністю «СКІФ» Полтавського району Полтавської області для введення бухгалтерського обліку пропонується використовувати комплексну програму, яка була розроблена з урахуванням відповідної форми обліку. Дана програма дозволяє при введенні будь-якої інформації з первинного документа відразу визначати її по угрупованням і відбиваючи її в Журналі проводок, а далі і в Оборотно-сальдової відомості.

Одним із способів вдосконалення обліку виробництва продукції тваринництва є раціональна її організація. Ми пропонували запровадити на підприємстві набір внутрішньої документації, який би полегшив контроль виробництва продукції тваринництва, обробку інформації, краще візуальне сприйняття інформації. Для покращення підготовки інформації про виробництво продукції тваринництва та зміни в ньому, на нашу думку, потрібен набір форм первинних документів, які повністю розкриють бухгалтерський аспект створення, функціонування сільськогосподарського підприємства. Також пропонується застосовувати форми внутрішньої звітності, які міститимуть більш широкі дані та дозволять досліджуваному підприємству розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю.

Ми вважаємо, що одним із шляхів вдосконалення організації системи внутрішнього контролю є вивчення організаційних та методологічних аспектів діяльності комісій з внутрішнього контролю, які мали б усі особливості внутрішнього аудиту та виконували завдання. Впровадження внутрішнього аудиту має великі перспективи, як на світовому, так і державному рівні.

Ключові слова: облік, оподаткування, виробництво, тваринництво, продукція, сільське господарство, діяльність, рентабельність, аналіз, контроль.

ABSTRACTS

Manzhus L.M. Theoretical and practical aspects of the accounting and control process of livestock production.

Qualification work on specialty 071 "Accounting and taxation", SNAU, Sumy - 2024 - Manuscript.

The qualification work is dedicated to the study of the theoretical, methodological and practical principles of accounting, control and taxation of livestock production of an agricultural enterprise, as well as the development of proposals for their improvement.

The qualification work examines the theoretical foundations of the essence and significance of livestock production in an agricultural enterprise, and identifies the features of accounting and taxation of activities in agriculture.

A study of the state and development trends of the agricultural limited liability company "SKIF" of the Poltava district of the Poltava region was conducted. The organizational and economic characteristics of the farm were studied, and the financial results of the enterprise were analyzed. The financial state of the agricultural enterprise was studied, and the financial results of the enterprise were analyzed. The features of

introducing accounting for the production of livestock products of the agricultural enterprise were considered. Measures to improve the financial state, development of the agricultural enterprise, and expansion of competitiveness in the market were substantiated. Proposals to improve accounting, control, and taxation of the agricultural enterprise were substantiated.

The role of accounting for livestock production is that accounting should provide the necessary information about the progress of production processes, about the fulfillment of planned tasks of the industry, help ensure the preservation of property, increase profitability, increase efficiency and improve the quality of work. In the process of producing a product, part of its value is the basis for reimbursing the consumed means of production and creating the means of livelihood of its employees.

After familiarizing ourselves with the methodology for financial accounting of costs and output of agricultural enterprises, we concluded that STOV "SKIF" adheres to the regulatory accounting methodology of the enterprise, and also maintains an appropriate form of accounting.

At this agricultural enterprise, financial reporting materials are used to enter into accounting and form information on financial results and on the costs and output of livestock products. The calculation of financial results for the current period is carried out by comparing all income and all expenses of the agricultural enterprise, and ultimately identifying the profit or loss of this enterprise. The research is based on accounting materials, which show the main indicators of the financial results of the agricultural enterprise.

The Agricultural Limited Liability Company "SKIF" of the Poltava district of the Poltava region is proposed to use a comprehensive program for the introduction of accounting, which was developed taking into account the appropriate form of accounting. This program allows, when entering any information from the primary document, to immediately determine it by grouping and reflect it in the Journal of Transactions, and then in the Balance Sheet.

One of the ways to improve the accounting of livestock production is its rational organization. We proposed to introduce a set of internal documentation at the enterprise, which would facilitate the control of livestock production, information processing, and better visual perception of information. To improve the preparation of information on livestock production and changes in it, in our opinion, a set of forms of primary documents is needed that will fully disclose the accounting aspect of the creation and functioning of an agricultural enterprise. It is also proposed to use forms of internal reporting that will contain more extensive data and allow the studied enterprise to calculate a larger number of indicators compared to regulated financial reporting.

We believe that one of the ways to improve the organization of the internal control system is to study the organizational and methodological aspects of the activities of internal control commissions, which would have all the features of internal audit and perform the tasks. The implementation of internal audit has great prospects, both at the global and national levels.

Key words: accounting, taxation, production, livestock, products, agriculture, activity, profitability, analysis, control.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА	14
1.1 Теоретичні основи економічної сутності виробництва продукції тваринництва	14
1.2 Нормативно-законодавче регулювання обліку виробництва продукції тваринництва	18
1.3 Теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва	23
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	28
2.1 Діагностика фінансово-господарської діяльності Сільськогосподарського Товариства з обмеженою відповідальністю	28
2.2 Особливості первинного, аналітичного і синтетичного обліку виробництва продукції тваринництва	36
2.3 Аналіз системи внутрішнього контролю виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства	44
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	47
3.1 Вдосконалення системи управління виробництвом продукції тваринництва	47
3.2 Вдосконалення організації обліку виробництва продукції тваринництва	50
3.3 Вдосконалення формування внутрішнього контролю виробництва продукції тваринництва	67
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Надійне забезпечення країни продуктами харчування і сільськогосподарською сировиною - важлива соціально-економічна задача. В теперішній час здійснюється постійний перехід до розвитку агропромислового виробництва на засаді різних форм власності і видів господарювання в умовах ринкової економіки. Інтенсифікація сільського господарства не можлива без збільшення інвестицій і більш ефективного використання ресурсного потенціалу господарства.

Тваринництво – одна з важливих галузей сільськогосподарського виробництва. Розвиток тваринництва в першу чергу визначає повноцінність харчування людини, тому необхідно удосконалювати організацію вирощування і відгодівлі худоби з метою найбільш повного забезпечення населення України повноцінними продуктами тваринництва. Одне з найважливіших місць у підвищенні рівня організації виробництва й управління у тваринництві, в тому числі і молочному скотарстві, належать обліку, контролю й економічному аналізу.

Роль обліку виробництва продукції тваринництва полягає в тому, що облік повинен давати необхідну інформацію про хід виробничих процесів, про виконання планових завдань галузі, сприяти забезпеченню збереження власності, росту рентабельності, підвищенню ефективності й покращенню якості праці. У процесі виробництва продукту частина його вартості є основою відшкодування спожитих засобів виробництва і створення засобів існування його працівників. Для вартості і собівартості продукції спільним є те, що вони втілюють витрати виробництва. При цьому вартість характеризує витрати суспільства, а собівартість - витрати конкретних підприємств на виробництво продукції. Собівартість продукції становить лише частину вартості оскільки не включає витрат, які втілюються і реалізуються у вартості додаткового продукту. Нинішній стан розвитку економіки характеризується насамперед глибокими змінами в управлінні виробництвом, що потребує належного інформаційного забезпечення.

Цього можна досягти тільки створивши відповідну систему бухгалтерського обліку, яка б орієнтувалась на задоволенні потреб внутрішніх і зовнішніх споживачів інформації.

Собівартість продукції як економічна категорія включає всі витрати сільськогосподарських підприємств у грошовій формі, які необхідні для здійснення простого відтворення. В ній відображуються умови виробництва і результати виробничої діяльності, насамперед рівень фондоозброєності і продуктивності праці, ефективність прогресивних технологій, інтенсивність і продуктивність сільськогосподарських галузей.

Найважливіша галузь продуктивного тваринництва України - це скотарство, яке постачає незамінні продукти харчування і сировину для харчової і переробної промисловості. В наслідок господарського використання великої рогатої худоби отримують молоко, яке має велику цінність, обумовлену надзвичайно великим вмістом харчових компонентів.

Скотарство є основним постачальником органічних добрив для рослинництва і в належній мірі обумовлює рівень урожайності сільськогосподарських культур. Кризова ситуація, що охопила майже всі області агропромислового виробництва, негативно вплинула на виробництво молока і його промислової переробки.

Важливе місце в підвищенні рівня організації виробництва і управління в тваринництві належить обліку, контролю і економічному аналізу. Важливість обліку виробництва продукції тваринництва полягає в тому, що облік надає необхідну інформацію про хід виробничих процесів, про виконання планових завдань галузі, сприяє забезпеченню зберігання власності, росту рентабельності, підвищення ефективності і покращення якості роботи.

Діюча організаційно-правова форма господарювання засвідчила наявність проблемних питань щодо узгодження облікового забезпечення звітності за її змістом, необхідність обґрунтування концептуально-методологічного підходу до формування системи звітних показників в тваринництві, які б реально відображали стан і процеси виробничої діяльності сільськогосподарських

підприємств відповідно до раціональних запитів зовнішніх і внутрішніх користувачів у поєднанні з практичними можливостями обліку і визначали актуальність теми.

Облік витрат на виробництво продукції тваринництва передбачає оперативне, достовірне та повне отримання інформації щодо понесених трудових, матеріальних і грошових витрат на її виробництво, достовірне та повне надходження інформації щодо кількості та вартості одержаної продукції, витрат на її реалізацію по підприємству в цілому й по окремих його структурних підрозділах (бригадах, фермах, орендних колективах тощо).

Залежно від конкретних умов виробництва, структури управління системи оплати праці, облік витрат ведеться в цілому за конкретними виробничими підрозділами без деталізації за окремими об'єктами (видами та групами худоби й птиці). Фактичні витрати підрозділу розподіляють між окремими видами та групами тварин і птиці пропорційно до планових витрат, а за відсутності - до нормативних витрат згідно з технологічними картами чи укрупненими нормативами.

Стан вивчення проблеми. У сучасних умовах облік сільськогосподарського виробництва та вихід продукції перетворюється зі способу констатації фактів в ефективний інструмент управління, що активно впливає на хід виробничих процесів.

Питання розвитку й вивчення факторів, що впливають на виробництво продукції тваринництва, побудову раціональних організаційних структур, ефективних систем управління та забезпечення інформаційною базою стали предметом дослідження багатьох відомих вітчизняних вчених: О.В. Акімова[1], Б.В. Більський, Ю.Є. Губені, М. Світош [3], Р.В. Глібов [8], М.С. Лисяк, А.А. Бойчук [4], Т.С. Гайдучок Л.О. [7], А.М. Дубін [14], Т. Каменська [17], Кирильєва [18] Т.Г. Маренич [25], Ю.О. Ночорна[28], О. Чумак, [45] О. В. Онищенко [30] та інші. Серед зарубіжних дослідників необхідно відзначити: М. Lougran [47], S.N. Singh [48], Smith M. [49] та інші.

Невирішеність зазначених проблем породжує спектр гострих економічних проблем, стримує процес стабілізації виробництва продукції, подальшого розвитку й зміцнення аграрного сектору економіки України, вимагає більш глибокого та всебічного вивчення поставленої проблеми, а також свідчить про актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Мета і задачі дослідження. Метою виконання даної магістерської роботи є вивчення стану обліку, контролю і аудиту виробництва продукції тваринництва і розробка шляхів удосконалення даного питання та управління ними.

Відповідно до мети, визначаються задачі даної роботи:

- вивчення поточного розмежування всіх витрат по економічно однорідних елементах і статтях виробленої продукції;
- вивчення організації первинного, синтетичного і аналітичного обліку виробництва продукції тваринництва в господарстві;
- розглянути економічне обґрунтоване визначення собівартості продукції тваринництва;
- розроблення шляхів удосконалення обліку, контролю і аудиту виробництва основної продукції тваринництва.

Ринкові відносин, що супроводжується радикальними реформуваннями аграрного сектора, викликав докорінні зміни економічного середовища і нормативно-правової бази функціонування суб'єктів господарювання в аграрному виробництві та органів управління галуззю.

Незалежно від суспільно-економічних відносин дані бухгалтерського обліку завжди є основним джерелом вихідної інформації для мікро- і макроекономічного управління. Це говорить про те, що система бухгалтерської інформації на сільськогосподарських підприємствах досить повно охоплює явища і процеси, які аналізують на всіх рівнях.

Завдання обліку виробництва продукції тваринництва полягає в наступному: підготовка даних щодовиробництва продукції тваринництва та фінансових результатів для формування фінансової звітності підприємства, а також податкових декларацій; надання інформаційних матеріалів для порядку

розподілу прибутку та проведення певних операцій з розрахунків з покупцями та постачальниками при організації виробництва продукції тваринництва.

Мета, за якою проводилися розробки з обраної теми - це вивчення організації обліку виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства, виявлення недоліків в обліку, розробка рекомендацій для покращення стану обліку виробництва продукції тваринництва, а також вивчення можливості приведення обліку виробництва продукції тваринництва у відповідності до національних положень бухгалтерського обліку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямів науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми: «Теоретико-методологічні та практичні аспекти організації обліку і оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки» (державний реєстраційний номер 0119U102486).

Об'єктом дослідження є процес формування, використання, управління та облік виробництва продукції тваринництва на сільськогосподарських підприємствах, та різних форм власності, а також на досліджуваному підприємстві Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «СКІФ» Полтавського району Полтавської області. Предметом дослідження є комплекс правових, теоретичних, методологічних та прикладних питань з обліку виробництва продукції тваринництва, а також методичні та організаційні підходи до його обліку, формування та використання.

Теоретико-практичну основу кваліфікаційної роботи становлять загальнонаукові методи пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ. У процесі роботи використано такі методи дослідження: спостереження (для встановлення концептуальної сутності виробництва продукції), групування (для аналізу виробництва продукції тваринництва за досліджуваний період), синтез та абстрактно-логічний аналіз, графічні методи і методи виявлення причинно-наслідкового зв'язку (для відображення складових виробництва продукції тваринництва, їхньої питомої ваги, шкали змін їх питомої ваги).

В процесі написання кваліфікаційної роботи були використані наступні наукові та методичні джерела: законодавчі й нормативні акти України, дані Державного комітету статистики України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, монографічна література та періодичні видання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування ряду положень магістерської роботи для подальшого проведення наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку виробництва продукції тваринництва. Для практичного застосування результатів дослідження було розроблено пропозиції, спрямовані на удосконалення методики обліку, контролю і аудиту виробництва продукції тваринництва на сільськогосподарських підприємствах на основі використання сучасних та передових методів дослідження.

Джерелами для написання кваліфікаційної роботи є: Закони України, нормативні документи міністерств і відомств України, наукові праці економістів, бухгалтерів, аудиторів, первинні та зведені документи, дані аналітичного та синтетичного обліку, періодичні видання, річні фінансові звіти за 2021-2023рр.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна проведеного дослідження полягає у визначенні і впровадженні шляхів удосконалення обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства.

За результатами проведеного дослідження сформульований ряд положень, які відзначаються науковою новизною:

- визначені теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва в сучасній економічній літературі та підходи до їх оцінки;

- проведено дослідження бухгалтерського обліку сільськогосподарського підприємства, яке досліджується шляхом застосування останніх аналітичних методик обліку, оподаткування та аналіз фінансових звітностей;

— запропоновано шляхи вдосконалення обліку виробництва продукції тваринництва.

Особистий внесок здобувача полягає у розробці теоретичних та практичних положень, висновків і пропозицій щодо удосконалення обліково-контрольного процесу діяльності сільськогосподарського підприємства, підвищенні організаційного рівня роботи фінансово-економічного відділу (бухгалтерська служба) досліджуваного сільськогосподарського підприємства, глибокому аналізу фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Апробація. Основні теоретичні положення та практичні результати дослідження теми кваліфікаційної роботи розглядалися на: The II International Science Conference «Research work in the system of training teachers in technological fields» 15-17 січня 2024 р. в м. Берлін, Німеччина та Збірнику тез за матеріалами 29 Міжнародної науково-практичної конференції «Технології XXI сторіччя», 20-22 листопада 2023 р. м. Суми та опубліковані в матеріалах цих конференцій.

Публікації. За темою дослідження нами було опубліковано 2 роботи, загальним обсягом 1,0 д.а., які розглядалися на науково-практичних конференціях і зафіксовані у матеріалах їх роботи.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків. Робота викладена на 86 сторінках тексту, список використаних джерел складається з 49 найменувань, містить 10 таблиць, 4 рисунки та 19 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

1.1 Теоретичні основи економічної сутності виробництва продукції тваринництва

Сільське господарство являє собою особливу сферу виробничої діяльності, оскільки процес виготовлення готової продукції, включає в себе використання не лише фінансових, матеріально-технічних та трудових ресурсів, а ще й природні: землю та живі організми.

Постійна зміна в їх складі робить порядок обліку і аналізу наявності та руху цих ресурсів досить складним, оскільки рослини проходять певні фази розвитку, тварини набирають вагу, набувають вікової зрілості і та ін.

На базі МСБО 41 «Сільське господарство» виникла гостра необхідність розробки НП(С)БО 30 «Біологічні активи» в Україні. Його мета заключається в тому, щоб здійснити гармонізацію регулюючих положень, положень (стандартів) бухгалтерського обліку та полегшити процедури, що пов'язані із поданням фінансових звітів[31].

При розробці НП(С)БО 30 «Біологічні активи» мету, сферу його застосування та визначення об'єднали в одну загальну тему «Загальні положення», в той час як МСБО 41 «Сільське господарство» має три розділені теми: «Мета», «Сфера застосування» та «Визначення». Всього МСБО 41 «Сільське господарство» має 7 тем (60 параграфів)[26].

У НП(С)БО 30 «Біологічні активи» чотири теми (31 пунктів, 46 підпунктів) та один додаток [31].

В нинішніх умовах, коли з'явилися підприємства різни форм власності, а економічні відносини охопив процес міжнародної інтеграції, існуючий бухгалтерський облік перестав відповідати тим вимогам, які до нього стали

пред'являтися. За останні роки в Україні проводиться цілий комплекс заходів, спрямованих на вдосконалення бухгалтерського обліку за національними стандартами бухгалтерського обліку, в основу яких покладені міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і звітності [7].

Провідною ціллю обліку виробництва є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) в натуральних та грошових вимірниках.

За формулюванням мети можна визначити основні задачі обліку виробництва. Це:

- формування комплекції та розподілення виробничих витрат за їх економічним змістом, місцем прикладення (центрами відповідальності), елементами, статтями обліку, суміжними періодами та іншими ознаками, передбаченими відповідними стандартами фінансового та управлінського обліку;
- своєчасне та повне відображення виготовленої продукції, наданих робіт чи послуг за їх кількістю та якістю в розрізі окремих об'єктів обліку, центрів відповідальності та суміжних періодів;
- встановлення фактичного рівня собівартості одиниці продукції відповідно до затверджених положень та порівняння його з нормативним, розрахунковим та рівнем ринкових цін;
- формування відповідної інформації про розмір затрат та виготовленої продукції (робіт, послуг) в передбаченій системі документів, облікових реєстрів та звітності [13].

Щоб виконати ці завдання обліковим працівникам необхідно чітко знати Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та загальноприйнятну класифікацію витрат. Зважаючи на те, що виробничі витрати є породженням відповідних факторів виробництва, їх економічний зміст можна визначити як спожиту частку виробничих ресурсів.

Витрати - це використані у процесі виробництва різні речовини і сили природи на виготовлення нового продукту праці. В умовах товарного

виробництва грошовий вираз суми витрат на виготовлення конкретного продукту називають собівартістю. Зміст термінів витрати і собівартість поєднується в понятті витрати виробництва.

Згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» витратами визнаються:

1. Витрати відображуються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

2. Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

3. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

4. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображуються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

5. Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами[28].

Особливість мають витрати, які відображуються зменшенням, відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [18].

Випуск готової продукції, яка призначена для реалізації, і одержання прибутку є головною метою виробничої діяльності підприємства. В процесі виробництва формуються витрати на виробництво продукції і її виробнича собівартість.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) установлюються підприємством. За способом включення до собівартості витрати поділяються на прямі та непрямі. Прямими називаються ті витрати, які безпосередньо можуть бути віднесені до конкретного об'єкта витрат і включені до собівартості продукції (робіт, послуг) [8].

Отже, іншими словами, до прямих витрат на оплату праці належать: основна заробітна плата, нарахована робітникам за тарифами, відрядними розцінками, посадовими окладами, включаючи індексацію заробітної плати, а також витрати на оплату праці позаштатних працівників, які виконують роботи, пов'язані з виробництвом продукції; вартість продукції, що видається у вигляді натуральної оплати працівникам, зайнятим у сільськогосподарському виробництві; надбавки, у тім числі за роботу в нічний час, засуміщення професій, безоплатні надання продуктів працівникам підприємств окремих галузей; оплата щорічних відпусток та інша додаткова оплата; одноразові доплати праці позаштатних працівників за виконання робіт згідно з договорами цивільноправового характеру, включаючи договір підряду, за умови, що розрахунки з робітниками [5].

Непрямі витрати - це витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до певного об'єкта витрат економічно можливим шляхом. Такі витрати відносяться до вирощування багатьох культур, кількох груп тварин, виконання різних робіт. Для включення до собівартості ці витрати необхідно попередньо розподілити між об'єктами обліку. Тому на практиці їх часто називають тими, що розподіляються, а згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» - загальновиробничими витратами [28].

Подальша деталізація витрат в обліку здійснюється в розрізі статей калькулювання собівартості. В сільському господарстві застосовують достатньо широку номенклатуру статей. Непрямі витрати обліковуються на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». В кінці звітної періоду рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» закривається шляхом списання всіх розподілених між видами продукції загальновиробничих витрат в дебет рахунка 23 «Виробництво» [17].

Підводячи підсумки класифікації виробничих витрат, можна констатувати, що виробнича собівартість складається з прямих витрат і непрямих витрат без долі загальногосподарських та комерційних витрат. Прямі виробничі витрати обліковуються безпосередньо на рахунку 23 «Виробництво».

1.2 Нормативно-законодавче регулювання обліку виробництва продукції тваринництва

Питання обліку витрат на виробництво продукції тваринництва з точки зору методологічних основ їх класифікації за елементами та статтями розглянуто в багатьох офіційних документах.

Основними нормативно-законодавчими документами з обліку виробництва продукції тваринництва виділяють:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» № 996-XIV від 16.07.99р.[38];

2. План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99р. [27];

3. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05 грудня 2005 р. за № 1456 / 11736 (зі змінами і доповненнями). [31];

4. Національне Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1«Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого наказом Мінфіну України від 31.03.99 р. N 87 зі змінами та доповненнями [29];

5. Господарський кодекс України від 16.01.03 N 436-IV, зі змінами та доповненнями [11].

Основні нормативні акти, що регулюють питання діяльності господарських товариств, – це Цивільний кодекс України (від 16 січня 2003 року №435-IV) та Господарський кодекс України (від 16 січня 2003 року). Заснувати ТОВ, як і ПП, можуть одна чи кілька фізичних осіб або одна чи декілька юридичних осіб (раніше для цього було потрібно не менш як дві особи). Існує лише обмеження, що Товариство з обмеженою відповідальністю не може мати єдиним засновником іншого господарського товариства, засновником якого є одна особа. Але особа

може бути засновником лише одного товариства з обмеженою відповідальністю, яке має одного засновника. [15].

В процесі порівнювання МСБО 41 та НП(С)БО 30 виявлено чимало розбіжностей між ними. Так, МСБО 41 не урахує саму властивість – формування корисних дій при використанні активу - при тлумаченні «біологічного активу». Було з'ясовано, що на міжнародному рівні практично відсутня прив'язаність біологічного активу до активу та процесів, що його породжують. Однак у МСБО 41 припускаємо розподіл біологічних активів на дві групи – споживні та біологічні [31, 26].

В процесі проведення дослідження практично не приділяється увага державним грантам в НП(С)БО 30 «Біологічні активи». Однак саме для цього об'єкта бухгалтерського обліку у міжнародній практиці включено окремий стандарт – МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу».

Таблиця 1.1 - Порівняльний аналіз ведення бухгалтерського обліку в сільському господарстві за МСБО 41 та НП(С)БО 30

Порівняльна ознака	М(с)БО 41 «Сільське господарство»	П(с)БО 30 «Біологічні активи»
1	2	3
Мета	Визначити обліковий підхід; розкрити інформацію про сільськогосподарську діяльність.	- визначити методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи та додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію; - розкрити інформацію про біологічні активи у фінансовій звітності.
Облік статей, до яких застосовується стандарт:		
Сфера застосування стандарту	1. Біологічний актив. 2. Сільськогосподарська продукція на час збирання врожаю. 3. Державні гарантії (тільки за М(с)БО 41 «Сільське господарство» п. 34-35)	
Облік статей, до яких не застосовується стандарт:		
1. Земля, яка має відношення до сільськогосподарської діяльності (регл. МСБО 16, 40);	1. Сільськогосподарську продукцію, що залишилася після її первісного визнання; 2. Біологічний актив, не пов'язаний з сільськогосподарською діяльністю (додаток Стандарту)	

Продовж. табл. 1.1

1	2	3	
2. Нематеріальні активи, пов'язані з сільськогосподарською діяльністю (регл. МСБО 38)		1. Сільськогосподарську продукцію, що залишилася після її первісного визнання; 2. Біологічний актив, не пов'язаний з сільськогосподарською діяльністю (додаток Стандарту) 3. Продукти переробки сільськогосподарської продукції.	
Умови визнання біологічного активу		1. Суб'єкт господарювання контролює актив у результаті минулих подій існує можливість отримання суб'єктом господарювання майбутніх економічних вигід, пов'язаних з цим активом (п. 2, 3 МСБО = п. 5 НП(С)БО); 1. Вартість або собівартість активу можна достовірно оцінити	
Оцінка	за справедливою вартістю		
	аналогічно в кінці звітного періоду	«справедлива вартість» - «очікувані витрати на місці продажу»	
	за первісною вартістю собівартістю		
	собівартість інколи наближається до справедливої вартості	- при виробництві - при придбанні	
Доходи і витрати		ДОХОДИ- «вартість біологічного активу сільсько-господарської продукції» – «витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями» = «Інші операційні доходи»	ВИТРАТИ- «витрати від основної діяльності» (НП(С)БО 16 «Витрати»), пов'язані з біологічними перетвореннями
Фінансовий результат	виникає при первісному визнанні за «справедливою вартістю» - «витрати на продаж» або зміни справедливої вартості біологічного активу	«Фінансовий результат від основної діяльності» = «фінансовий результат від первісного визнання» + «фінансовий результат від реалізації запасів» + «фінансовий результат від зміни справедливої вартості» + «дохід від реалізації запасів» + «збільшення/зменшення балансової вартості» + «сума дооцінки та уцінки балансової вартості» + «цільове фінансування»	

Джерело: сформовано автором за результатами дослідження

Проведені спостереження відображають «вузькі» місця економічного законодавства країни. Це стосується надання держаної допомоги підприємствам, яким передбачає чинне законодавство.[31]

Бухгалтери звикли вести облік за історичною собівартістю, за подіями та операціями, що вже відбулись, тому визначення справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції вимагає розробки нової методики. Тому, вчений пропонує на дату річного балансу проводити оцінку за існуючими п'ятьма способами(методами) оцінки, а на дату проміжного балансу використовувати сезонний метод, що базується на розрахунку сезонного коефіцієнту (виходячи з рівня інфляції, сезону). Застосування даного методичного підходу є досить практичним, оскільки індекс інфляції постійно публікується в періодичній пресі, а відповідно до сезону використовується коефіцієнт, який визначається підприємством самостійно, і повинен відображатись у наказі про облікову політику сільськогосподарського підприємства[44].

Діяльність в аграрному виробництві широкого кола організаційно-правових форм підприємницької практики, потребуєсучасних підходів до організації бухгалтерського обліку.

Вона зобов'язана рахуватися з особливостями біологічних перетворень в сільському господарстві. Щоб правдиво і раціонально функціонував облік доцільно сформувати досконалу законодавчо-нормативну базу та іншу інформацію.

Провідну роль в цьому процесі відіграють фахові бухгалтери та фінансисти. Ці спеціалісти мусять майстерно володіти знаннями з особливостей діяльності агропромислових формувань і облікової політики.

В табл. 1.1 наведено як розбіжності, так і подібність між НП(С)БО 30 та МСБО 41 «Сільське господарство»: поняття «державних грантів» відсутнє в НП(С)БО 30 взагалі; національний стандарт у визначенні поняття «біологічного активу» має уточнюючі властивості та характеристики, притаманні активу, в той час як МСБО 41 «Сільське господарство» не роз'яснює належність активу суб'єкту господарювання на правах власності та використання його в господарській діяльності; додаток в НП(С)БО 30 наводить власні приклади біологічних активів та сільськогосподарської продукції, властиві національній

економіці, в той час як МСБО 41 «Сільське господарство» їх наводить в табличному вигляді; дещо відрізняються назви понять та їх тлумачення.[31, 26].

Похвальним моментом у НП(С)БО 30 «Біологічні активи» залишається фактформування класифікації сільськогосподарської продукції та підкреслення додаткової продукції, що є доцільною у сільськогосподарській діяльності підприємства [31].

Відповідно до нормативних актів на кожен дату складання балансу біологічних активів, агропродукцію доцільно переоцінювати за справедливою вартістю. Це надає можливість представити справжні показники фінансової звітності. Саме ці показники застосовуються при наданні сільськогосподарськими підприємствами інвестицій і кредитів банків. Собівартість реалізованих біологічних активів, яка також обліковується за справедливою вартістю дорівнює їх справедливій вартості без витрат на місці продажу на останню дату складання балансу, по тій вартості за якою вони відображені в обліку на дату реалізації [24].

Під час порівняльного аналізу виявлено чимало розбіжностей між МСБО 41 та НП(С)БО 30. Так, МСБО 41 не враховує одну з властивостей – отримання економічних вигід від використання активу - при тлумаченні «біологічного активу». Виявляється, на міжнародному рівні, відсутня прив'язаність біологічного активу до активу взагалі і процесів, що його породжують. Хоча, доречним у МСБО 41 вважаємо розподіл біологічних активів на дві групи – споживні та біологічні [26, 31].

На сьогоднішній день враховуючи фактичні інформацію про НП(С)БО 30 «Біологічні активи» формується думка, що при введенні в дію не було достатнього забезпечення відповідними нормативно-методичними актами, які б роз'яснювали організованість його практичного застосування. Саме тому мова викладення змісту НП(С)БО 30 «Біологічні активи» є понадміру складним для судження як науковців так і практикуючих спеціалістів з бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств [31].

На сьогодні нормативно-правове забезпечення вітчизняного бухгалтерського обліку вимагає розширення. Особливо це стосується

бухгалтерського обліку у сфері державної допомоги, грантів, бюджетного фінансування та інші питання. Тому, вживання на практичній діяльності українськими бухгалтерами МСБО припускаємо є не тільки доконечним, а й неухильним, хоча це й потребуєсправедливих доробок та удосконалення.

1.3 Теоретико-методичні основи обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва

Тваринництво – провідна галузь сільського господарства. Темою обліку в цій галузі опіковувалися та на сьогодні переймаються цим значна кількість вчених, науковців. Найвідомішими з них є: С.Р. Теслюк, Огійчук М.Ф., Левчук Н., Сук Л., Сук П. та багато інших.

Так, наприклад, роз'яснення порядку калькуляції собівартості продукції тваринництва з урахуванням вимог, викладених у Методичних рекомендаціях №132 міститься у статті О. В. Онищенко[34].

За матеріалами НП(С)БО 30 "Біологічні активи", сформовано порядок обліку їх в сільському господарстві. Деякі проблемні ситуації цього Стандарту зазначені у статті Сук Л. та Сук П. [43].

Сарана Н. описала особливості проведення організації обліку витрат та виходу продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах [42], що також мало місце у статті Сук Л. [43].

Сук Л.[43] пише, що бухгалтерським звітом сільськогосподарського підприємства передбачено показувати по об'єктах обліку загальну суму витрат, у тому числі витрати на оплату праці. Отже, звітністю зобов'язується виділяти лише одну статтю "Витрати на оплату праці" з відображенням суми і кількості відпрацьованих людино-днів. Решта статей витрат може використовуватися на розсуд господаря. Він також відзначив, що обчислення собівартості продукції в сільському господарстві здійснюється за результатами календарного року. Тому витрати потрібно відображати за місяць і наростаючим підсумком з початку року.

Впровадження в практику ведення бухгалтерського обліку внесених Дубіним А.М. пропозицій з удосконалення обліку витрат і методики визначення собівартості продукції тваринництва сприятиме точності формування господарської собівартості і собівартості продажу продукції, а визначення рентабельності й доцільності виробництва окремих видів продукції в аграрних підприємствах [14].

У цій статті також проаналізовано варіанти аналітичного обліку витрат, опрацьовано методику обліку та розподілу загальногосподарських витрат з віднесенням на витрати виробництва та фінансові результати. Запропоновано методику обліку витрат для обліку визначення повної собівартості реалізованої продукції та рентабельності кожного виду продукції.

В свою чергу Глушко О.В. та Гнатюк А. вказують на те, що порядок організації аналітичного обліку в сільськогосподарському виробництві, що використовувався раніше, викликає багато зауважень [9, 10]. Реєстри аналітичного обліку у вигляді особового рахунку майже не використовуються, а більшість господарств використовують форми виробничих звітів чи пристосовують до цього Книги аналітичного обліку.

В зв'язку з цим автор пропонує два варіанти ведення аналітичного обліку на виробництві. При першому варіанті його ведуть в єдиному для усіх виробництв, в тому числі і по капітальним вкладенням, виробничому звіті, де є можливість здійснити облік по окремим аналітичним рахункам в розрізі затвердженої номенклатури статей витрат за місяць та наростаючим підсумком з початку року.

У випадку другого варіанту, накопичення підсумків витрат і виходу продукції з початку року здійснюється в Книзі обліку витрат виробництва. Більшість практичних робітників схиляються до другого варіанту.

Побудова обліку витрат на виробництво повинна сприяти створенню такої форми обліку, при якій можна було б мати точне уявлення про фактичні витрати та впливати на них в момент здійснення господарських операцій, а не після їх здійснення.

Рациональна і правильна побудова обліку виробництва продукції

тваринництва в значній мірі залежить від:

- обґрунтованого визначення об'єктів аналітичного обліку;
- точності списання використаних цінностей, оплати праці;
- дотримання планів документообігу;
- правильності документального оформлення первинних та зведених документів;
- номенклатури статей витрат;
- стану автоматизації обліку;
- методу обліку витрат;
- систематизації витрат за їх складом, центрами відповідальності та об'єктами обліку, тощо.

Питанням вдосконалення побудови обліку продукції молочного скотарства переймалися у своїй статті також Потриваєва Н.В. та Васюра Ю.О. [41]. Для вдосконалення побудови обліку витрат в цій галузі вони запропонували розширити номенклатуру статей витрат на одному рахунку, а також виділити витрати на екологію та інші витрати. витрати мають бути зведені й підраховані в грошовому виразі в розрізі відповідних об'єктів обліку.

Щодо цього Гайдучок Т.С. зазначила також необхідність:

- уніфікувати облікові реєстри, орієнтуючись на можливість застосування їх підприємствами різних форм власності;
- забезпечити більш рівномірне накопичення облікових даних у реєстрах обліку;
- передбачити можливість записів до реєстрів обліку операцій з великими числами;
- правильно визначити критерії виділення витрат у самостійні статті; комп'ютеризувати облік, тощо[7].

У статті Кузик Н.П. приділено увагу теоретичним основам по удосконаленню виробництва продукції тваринництва, при якому чітко враховано інформацію міжнародних стандартів ведення бухгалтерського обліку та вплив екології на ці процеси [20].

Зручність такої побудови обліку витрат виробництва продукції тваринництва в тому, що вся продукція обліковується на одному синтетичному рахунку, що дає можливість легко зробити звірку аналітичного і синтетичного обліку, різні вибірки для внутрішніх споживачів, для проведення аналізу, або робити інші розрахунки.

Формування ціна на продукцію тваринництва вивчалось різними науковцями. Так, на думку Глібова Р.В. правильне твердження, що зростання доходу аграрного виробництва за рахунок зростання закупівельних цін з метою формування можливостей розширення, що буде сприяти відтворенню, однак не вирішить проблеми доцільного зросту об'ємів виробництва [8].

На думку Б.В.Більського, Ю.Є.Губені, М.Сватоша [3] поважним кроком формування аграрного ринку, в тому числі ринку виробництва продукції тваринництва, становить його державне регулювання шляхом формування ціни на аграрну продукцію. [3].

Оптимальні цінові пропозиції, вважає О.В. Онищенко [34] сформуються в тому випадку, коли аграрна й індустріальні сфери виповняються з ознаками акумулювання і використання в розрахунку на єдиного зайнятого. Дослідивши цю тему, Глібов Р.В. [8] стверджує, що у подальшому для формування раціонального цінового механізму при виробництві молока необхідне: раціональне вдосконалення антимонопольного законодавства; формування методологічних основ забезпечення правильної системи ціноутворення з відображенням кон'юнктури зовнішніх і внутрішніх ринків; запровадження якісно нових методик цінової конкуренції за ринкові елементи.

Особливості ринку молока в Польщі у своїй праці вказала Дієсперова І.В., де відобразила дані про розвиток ринку молока після вступу Польщі до ЄС [13,3]. Вона також переймалася проблемою експорту молочної продукції. У своїй статті [13] вона зазначила проблеми експорту молочної продукції та запропонувала шляхи їх подолання.

Проведений Дубіним А.М. аналіз дає змогу сформулювати висновок, що

основу виробництва молока в Україні мусять складати великі господарства [14]. Саме вони здатні формувати цінову політику, ефективно проводити селекційний процес удосконалення популяції молочної худоби, впроваджувати енергоощадні технології рентабельного виробництва молока.

У цій статті він також відмітив: “враховуючи вітчизняний і зарубіжний досвід, вважаємо, що для досягнення колишнього рівня розвитку молочного скотарства в Україні у наступні 5-10 років пріоритетними заходами є такі:

- впровадження цілеспрямованого процесу вдосконалення племінних продуктивних якостей молочної худоби завдяки використанню кращого вітчизняного та світового генофонду молочних порід;
- впровадження ефективних енергоощадних технологій утримання худоби, вирощування ремонтного молодняку, заготівлі, зберігання та використання кормів у господарствах різних форм власності.”

О. Чумак у своїй статті переймався проблемами, пов'язаними з виробництвом молока і перспективою задоволення потреб населення з[45]. Він стверджує, що при обґрунтуванні перспективи подальшого нарощування темпів виробництва молока всіма категоріями господарств регіону слід враховувати такі фактори: природнокліматичні умови регіону, напрями внутрішньогалузевої спеціалізації, інтеграційні процеси у молокопродуктивному підкомплексі, кон'юнктуру ринку, напрями державної підтримки виробництва різних видів продовольства, можливості експорту продукції та інші. У зв'язку з чим запропонував створити мережу кооперативів із заготівлі сировини й надання послуг приватному сектору, а також мережу незалежних лабораторій, які б контролювали безпечність молочних продуктів.

Таким чином, дана тема опрацьовується багатьма вченими. Та все ж таки існує безліч проблем в обліку, які чекають вирішення та подальшого вдосконалення.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Діагностика фінансово-господарської діяльності Сільськогосподарського Товариства з обмеженою відповідальністю

Сільськогосподарське Товариство з обмеженою відповідальністю «СКІФ» Полтавської області відповідно має Свідоцтво № 200102903 НБ № 095984 про реєстрацію сільськогосподарського підприємства як суб'єкта спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість (Додаток А).

Індивідуальний податковий номер підприємства становить 037732116159. Місцезнаходження підприємства відмічено за адресою 38610 Полтавська область, Полтавський район, с. Більск, вул. Центральна буд.1.

Тел. (05350)9-45-35.Email:stov_skif@ukr.net.

В своїй діяльності товариство курується Статутом. (Додаток Б). Перелік видів діяльності сільськогосподарського підприємства відповідно до КВЕД включає:

- 01.11 Вирощування зернових та технічних культур;
- 01.13 Декоративне садівництво та вирощування продукції розсадників;
- 02.20 Лісництво та лісозаготівлі;
- 02.10 Одержання продукції лісового господарства;
- 01.41 Розведення великої рогатої худоби;
- 01.46 Розведення свиней.

Директором СТОВ «СКІФ» Полтавської області є Бовдир Олексій Васильович, Посаду головного бухгалтера обіймає Верблюд Ніна Миколаївна. Код ЄДРПОУ 03773211. (Додток В). Виробниче підприємство фінансові операції проводить та обслуговується в АТ «Прокредитбанк» МФО 320984.

Територія, на якій розташовано господарство відноситься до II агро кліматичної зони, яка характеризується помірно теплим кліматом. Рельєф території господарства однотипний, що дає змогу організувати нарізку компактних полів та сприяє застосуванню сільськогосподарських механізмів для обробки землі та збирання врожаю сільськогосподарських культур. Серед ґрунтів господарства найбільш розповсюджені чорноземи середньо суглинисті та суглинисті. Ґрунтисередньозабезпечі азотом, фосфором, калієм.

Взаємовідносини адміністрації з профспілковим комітетом товариства регулюються Колективним договором. Головою профспілкового комітету сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «СКІФ» є Смірнова Людмила Василівна. Діяльність профспілкової організації регулюється Колективним договором (Додаток Д). Цей документ укладено з метою регулювання соціально-економічних і трудових відносин, посилення соціального захисту працівників СТОВ «СКІФ».

Таблиця 2.1 - Паспорт СТОВ «СКІФ» Полтавської області

Повненайменування	Сільськогосподарське Товариство з Обмеженою Відповідальністю «СКІФ»
Організаційно-правова форма	СТОВ «СКІФ»
Місцезнаходження	Україна, Полтавська область, Полтавський район, с. Більск, вул. Центральна буд.1. Email:stov_skif@ukr.net Тел. (05350)9-45-35
Галузь	Сільське господарство
Види діяльності зазначення найменування виду діяльності та коду за КВЕД	01.11 Вирощування зернових та технічних культур; 01.13 Декоративне садівництво та вирощування продукції розсадників; 02.20 Лісництво та лісозаготівлі; 02.10 Одержання продукції лісового господарства; 01.41 Розведення великої рогатої худоби; 01.46 Розведення свиней.
Середня кількість працівників, осіб	214

Джерело: Розроблено автором на основі даних господарства

Основні дані про аграрне підприємство відображаються в паспорті СТОВ «СКІФ» (таблиця 2.1).

Відповідно до Статуту СТОВ «СКІФ» Полтавської області визначено предмет діяльності та мета товариства. До мети слід віднести одержання прибутку, задоволення суспільних потреб в його продукції, роботах, послугах та реалізацію на підставі одержаного прибутку соціальних та економічних інтересів його учасників. Предмет діяльності включає виробничо-господарську діяльність, торгівлю та послуги і інші види діяльності. (Додаток Б)

Для ведення сільськогосподарського виробництва Сільськогосподарське Товариство з Обмеженою Відповідальністю «СКІФ» Полтавської області використовує орендовані землі: землі державної власності та земельні паї фізичних осіб.

Головною спеціалізацією досліджуваного господарства є виробництво зерна та вирощування продукції тваринництва.

Трудові ресурси застосовуються тільки доцільно та ефективно. Кожен працівник обслужує декілька видів техніки. Крім того в період зими ремонтує сільськогосподарську техніку. В господарстві максимально скорочені трудівники управлінського апарату, виконуючи сумісну роботу.

Головною ціллю СТОВ «СКІФ» є отримання прибутку. А також дотримання інтересів організаторів виробництва і власників та задоволення їх потреб. Ця діяльність проводиться відповідно до вимог законодавства та Статуту, який розміщено в додатку Б.

Основні стратегічні цілі діяльності СТОВ «СКІФ» Полтавської області відповідають наступним критеріям: конкретності, вимірності, досяжності, актуальності та визначеності в часі. Стратегічною метою господарства є забезпечення стійкої ринкової позиції внаслідок отримання достатнього прибутку. Матеріалами для розрахунку фінансових показників є дані фінансової звітності господарства за 2021-2023 роки (Додаток Е)

Склад та структура активів СТОВ «СКІФ» Полтавської області представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Склад та структура активів СТОВ «СКІФ» Полтавської області

Стаття	2021		2022		2023		Відх+,- 2023/ 2021, тис.грн
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	
Необоротні активи, в т.ч.	118898	42,5	165861	49,3	243058	55,9	+124160
Нематеріальні активи	0	0	0	0	0	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	15913	5,7	63678	18,9	13501	3,1	-2412
Основні засоби:							
- первісна вартість	262771	93,9	280951	83,5	422429	97,1	в 2,5 рази
- знос	176283	63,0	199756	59,4	218249	50,1	
- залишкова вартість	86488	30,9	81195	24,1	204180	47,0	
Довгострокові біологічні активи	16497	5,9	20988	6,3	25377	5,8	+8880
Оборотні активи, в т.ч.	160987	57,5	170641	50,7	192032	44,1	+31045
Запаси	102413	36,6	124988	37,1	135331	31,1	+32918
Поточні біологічні активи	22384	8,0	27360	8,5	34108	7,8	+11724
Дебіторська заборгованість за продукцію товари, роботи, послуги	2174	0,8	6337	1,9	1695	0,4	-479
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2214	0,8	10	0,1	5	0,1	-2211
Інша поточна дебіторська заборгованість	31155	11,0	9164	2,7	16847	3,9	-14308
Поточні фінансові інвестиції	400	0,2	400	0,1	400	0,1	-
Гроші та їх еквіваленти	247	0,1	1136	0,3	2279	0,4	+2032
Інші оборотні активи	-	-	-	-	1246	0,3	+1246
Баланс	279885	100,00	336502	100,0	435090	100,0	+155205

Джерело: розраховано автором за даними додатків

За даними таблиці 2.2 представлено склад та структуру СТОВ «СКІФ» Полтавської області. Необоротні активи в 2021 році склали 118898 тис.грн, або 42,5 % від загальної маси активів підприємства. За період 2021-2023 років їх розмір зріс до 243058 тис.грн, або 55,9% в загальній питомій вазі. Нематеріальні активи на підприємстві відсутні за даними фінансової звітності. Особливої уваги

заслугує аналіз основних засобів. Їх первісна вартість в 2021 році становила 262771 тис.грн. Із розміру цієї суми на знос припадало 176283 тис.грн., або 63,0%, що говорить про високий рівень зносу основних засобів в господарстві, оскільки на залишкову вартість основних засобів залишається всього 30,9%. Приблизно такий рівень залишився в 2022 році, який визначився початком військових дій на території країни. В процесі господарської діяльності в 2023 році значно зріс розмір залишкової вартості основних засобів і становив 204180 тис.грн, що майже в 2,5 рази більше. Ця тенденція підтверджує значний рівень розвитку господарства, формування основних фондів та капіталу і позитивні результати виробничої діяльності. За досліджуваний період довгострокові біологічні активи зросли на 8880 тис.грн, та підтверджують перспективні плани в господарстві.

Окремо розглянемо структуру оборотних активів СТОВ«СКІФ» Полтавської області. В 2023 році їх розмір становив 192032 тис.грн, що в порівнянні з довоєнним 2021 роком відображає збільшення на 31045 тис.грн. Найбільшу питому вагу в структурі мають запаси. В підсумковому 2023 році їх розмір становив 135331 тис.грн., що на 32918 тис.грн більше за попередній 2021 рік.

Поточні біологічні активи за досліджуваний 2021-2023 роки збільшилися на 11724 тис.грн. Однак в структурі активів СТОВ«СКІФ» Полтавської області були і зменшення. Так дебіторська заборгованість за продукцію товари, роботи, послуги зменшилась на 479 тис.грн, що є позитивним і відображає виважену політику у відносинах з покупцями своєї продукції. Розмір дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом також зменшився на 2211 тис.грн. Значними темпами зменшилась інша дебіторська заборгованість на суму 14308 тис.грн. Позитивним моментом є збільшення розміру грошових коштів та їх еквівалентів на 2023 тис.грн. в 2023 році (2279 тис. грн) в порівнянні з 2021 роком (2279 тис.грн).

Нами представлено склад та структуру поточної заборгованості СТОВ«СКІФ» Полтавської області в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 - Склад та структура поточної заборгованості СТОВ«СКІФ»
Полтавської області

Стаття	2021		2022		2023		Відх. +, - 2023/ 2021, тис. грн.
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Пито- маваг а, %	тис. грн.	Питома вага, %	
Короткострокові кредити банків	20160	50,7	28460	46,7	42938	66,3	+22778
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5473	13,8	16668	27,4	15267	23,6	+9794
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	425	1,1	2482	4,1	1690	2,6	+1265
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	485	1,2	411	0,7	538	0,8	+53
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1516	3,8	1685	2,8	2068	3,2	+552
Інші поточні зобов'язання	11671	29,4	11187	18,3	2244	3,5	+1077
Всього	39730	100	60893	100	64745	100	+25015

Джерело: розраховано автором за даними додатків

За матеріалами таблиці 2.3 структура поточної заборгованості свідчить, що найбільшу питому вагу займають короткострокові кредити банку. За період 2021-23 років їх питома вага зросла відповідно з 50,7 % до 66,3 %, або на 22778 тис.грн. відповідно. В структурі поточної кредиторської заборгованості найбільшу питому вагу мають заборгованість за товари, роботи, послуги. В 2021 році їх розмір склав 13,8%, проте в 2023 році питома вага відповідної поточної кредиторської заборгованості склала 23,6%, або на розмір 9794 тис.грн.

Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом в 2023 році склала 1690 тис грн. (2,6%) що на 1265 тис.грн більше в порівнянні з 2021 роком. Ще менших розмірів є поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування. В 2021 році її розмір становив 485 тис.грн, а до 2023 року зріс до 538 тис.грн, або на 53 тис.грн. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці в 2023 році становить 2068 тис.грн, або на 552 тис.грн більше в порівнянні з 2021 роком.

Значною динамікою відрізняються інші поточні зобов'язання. В 2021 році їх розмір складав 11671 тис.грн, або 29,4% від загальної суми поточної заборгованості по господарству. З 2023 року інші поточні зобов'язання збільшилися на 1077 тис.грн, або склали 2244 тис.грн, однак в питомій вазі від загальної вартості поточної заборгованості це становило лише 3,5%.

Найбільш точно оцінити економічний та фінансовий стан компанії допоможе аналіз відносних показників

Дослідивши фінансову діяльність СТОВ «СКІФ» Полтавської області бачимо, що воно є підприємством з високим рівнем розвитку. Всю фінансову роботу на підприємстві покладено на керівника та бухгалтера. Варто відмітити, що підприємство база практики, проводить не зовсім виважену політику. Майно товариства скорочується. Крім того, підприємство має високу залежність від позикових коштів, а саме від короткострокової кредиторської заборгованості за розрахунками.

Однак, не зважаючи на важке становище діяльності підприємства, вона має низьку ймовірність банкрутства, що свідчить про ефективність прийнятих рішень щодо господарської діяльності СТОВ«СКІФ» Полтавської області.

Таблиця 2.4 - Оцінка і структура фінансових результатів діяльності СТОВ«СКІФ» Полтавської області

Показник	2022р.	2023р.	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) , тис.грн.	297002	201342	-95660	67,79
Разом чисті доходи, тис.грн.	297002	201342	-95660	67,79
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	184515	149412	-35103	80,98
Валовий прибуток, тис.грн	112487	51930	-60557	46,17
Інші операційні доходи, тис.грн	7336	2165	-5171	29,51
Адміністративні витрати, тис.грн	8386	7095	-1291	84,60
Витрата на збут, тис.грн	8565	9499	+934	110,90
Інші операційні витрати, тис.грн.	7531	7974	+443	105,88
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	89495	24997	-64498	27,93

Джерело: розроблено автором на підставі даних фінансової звітності господарства

За даними таблиці 2.4 можна стверджувати, що чистийдохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в досліджуваному 2023 році в порівнянні з попереднім 2022 роком зменшився на 95660 тис. грн. та склав 201342 тис. грн. тобто 67,79 %.

Зміни стосувалися також собівартості реалізованої продукції, яка за цей же період зменшилась на 35103 тис. грн тобто становила 80,98 % в порівнянні з 2022 роком. Валовий прибуток за цей період зменшився на 60557 тис.грн, або становив 46,17% в порівнянні з 2022 роком. Відповідні зміни мали місце у складі інших операційних витрат на суму 5171 тис. грн, або становили в порівнянні 29,51 %. Адміністративні витрати за цей період зменшилися на 2191 тис.грн, або становили 84,60%. Однак зросли витрати на збут на 924 тис.грн в 2023 році в порівнянні з 2022 роком, або 10,9%.Тенденцію до збільшення витрат виявлено також по статті інших операційних витрат на суму 443 тис.грн. (5,88%).

Все це вплинуло на чистий прибуток (збиток), який в 2023 році зменшилась на 64498 тис. грн та склала 24997 тис. грн, або 27,93 % вартості базового періоду. Аналіз даних за досліджуваний період достеменно показує що в умовах військового стану підприємство працює зі значно гіршими результатами господарської діяльності.

Склад та структура власного капіталу СТОВ«СКІФ» Полтавської області розглянуто за матеріалами фінансової звітності досліджуваного підприємства та представлено в таблиці 2.5.

Характеризуючи дані таблиці 2.5 яка відображає склад та структуру власного капіталу доцільно відмітити, що загальна сума власного капіталу за 2021-2023 роки збільшилась на 114492 тис.грн. Це відбулося за рахунок зростання розміру отриманого прибутку. Саме прибуток займає найбільшу питому вагу в загальній сумі власного капіталі в розмірі 99,3 % в 2023 році, що на 0,2 відсотки більше 2021 року.розмір зареєстрованого капіталу за досліджуваний період залишається незмінним і складає 75 тис.грн. В такій же тенденції знаходяться розмір додаткового капіталу (з 0,6% до 0,4%) та резервного капіталу (0,2%).

Таблиця 2.5 - Склад та структура власного капіталу Сільськогосподарського Товариства з Обмеженою Відповідальністю «СКІФ» Полтавської області

Стаття	2021		2022		2023		Відх. +, - 2023/ 2021, тис. грн.
	тис. грн.	Питом авага, %	тис. грн.	Пит омава ага, %	тис. грн.	Пито мава га, %	
Зареєстрований капітал	75	0,1	75	0,1	75	0,1	-
Додатковий капітал	1315	0,6	1315	0,5	1315	0,4	-
Резервний капітал	451	0,2	451	0,2	451	0,2	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	233771	99,1	258768	99,2	348263	99,3	+114492
Всього	235612	100	260609	100	350104	100	+114492

Джерело: розраховано автором за даними додатків

Характеризуючи фінансовий стан господарства, необхідно відмітити, що в 2021 році це господарство мало 4543 тис.грн довгострокових кредитів. Однак з введенням в 2022 році військового стану в країні розмір довгострокових кредитів зріс до 15000 тис.грн. Господарство не змогло самостійно вирішити свої фінансові питання і в наступному 2023 році, коли розмір довгострокових кредитів збільшився до 20421 тис.грн.

Таким чином, нами досліджено фактичний фінансовий стан СТОВ«СКІФ» Полтавської області.

2.2 Особливості первинного, аналітичного і синтетичного обліку виробництва продукції тваринництва

Організація ведення практичного бухгалтерського обліку в товаристві поєднує в систему методи, способи та заходи, які формують оптимальну діяльність у сфері обліку та черговий його розвиток.

Бухгалтерія СТОВ «СКІФ» Полтавської області успішно виконує планування діяльності, матеріальне забезпечення, облік та юридичні питання. Бухгалтери незалежно та повністю відповідають за грошові, договірні та інші

документи, формують бухгалтерський баланс та інші необхідні документи. Свідоцтво про реєстрацію сільськогосподарського підприємства як суб'єкта спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість надана в додатку А.

Першорядною метою діяльності СТОВ «СКІФ» Полтавської області є здійснювання сільськогосподарської, виробничої, комерційної, інвестиційної та іншої підприємницької діяльності, надання послуг, виконання фінансових та торговельних операцій та іншої, недозвolenої чинним законодавством України, функції, для формування прибутку на вкладений капітал, та здійснення на основі одержаного прибутку (доходу) інтересів Засновників і працівників господарства

Система оподаткування сільськогосподарського виробництва докорінно відрізняється від оподаткування інших видів діяльності. Воно має свою специфіку та особливості. До цих особливостей відноситься оподаткування податком на прибуток сільськогосподарських товаровиробників які включають, що виробник, який виступає в якості платника податку в змозі самостійно вибрати систему оподаткування податком на прибуток. Це за добровільним вибором може бути єдиний податок, чи оподаткування на загальних підставах.

Єдиний податок 4 групи Податкового кодексу України займає відокремлене місце в системі оподаткування. Він спрямований сприяння розрахунків для сільськогосподарських товаровиробників і відповідно спрощує систему оподаткування в сільському господарстві.

Керуючись статтею 291.4 ПКУ бути платниками 4 групи єдиного податку можуть стати сільськогосподарські товаровиробники, частина аграрного товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює чи перевищує 75 відсотків.

Умовою сплати єдиного податку для користувачів 4 групи об'єктом оподаткування є площа сільгосп угідь, а також земель водного фонду, які перебувають у власності сільськогосподарського товаровиробника чи користування на умовах оренди.

База оподаткування податку для платників єдиного податку 4 групи сільгосптоваровиробників формується з нормативної грошової оцінки одного гектара сільськогосподарських угідь. При проведенні цих розрахунків проводиться врахування коефіцієнта індексації, який визначений станом на 1 січня податкового року відповідно до порядку, затвердженого розділом XII ПКУ.

Базою для нарахування єдиного податку платникам 4 групи оподаткування відповідно до ПКУ становить інформація державного земельного кадастру чи матеріали державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Центральні органи влади кожного місяця, але не пізніше 10 числа наступного місяця чи запитом відповідного контролюючого органу по місцю розміщення земельної ділянки надають інформацію, яка необхідна для розрахунку та обчислення земельного податку за порядком, який встановлено нормативно-законодавчими документами.

Однак існують виключення з загальних вимог, які відносяться до платників єдиного податку 4 групи. Особливу групу в оподаткуванні складають підприємства, що функціонують із виробництва підакцизних товарів, які використовують виноматеріали для виробництва готової продукції.

Виключення з правил платників 4 групи єдиного податку є суб'єкти оподаткування, що станом на 01 січня звітного року мають податковий борг, крім форс-мажорних обставин.

Розмір ставок єдиного податку четвертої групи з одного гектара сільськогосподарських угідь формується в залежності від категорії земель, місця розташування та відповідного відсотка оподаткування, який залежить від виду земельних угідь, що оподатковується.

Особливістю оплати єдиного податку 4 групи платниками є те, що вони незалежнопродумують суму податку щорік станом на 1 січня та не пізніше 20 лютого повсякденного року та надають належному контролюючому органу за місцевістю розташування платника податку та місцем розміщення земельної ділянки відповідні документи. Вони подають податкову декларацію на поточний рік за формою, що сформована в порядку, який передбачено ПКУ.

Порядок сплати єдиного податку 4 групи також має свої особливості. Він сплачується щоквартально на протязі 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового періоду.

У випадку коли площа сільськогосподарських угідь змінилась за звітний податковий період, то сільськогосподарські товаровиробники мусять уточнити суму податкових зобов'язань з податку та на протязі 20 календарних днів подати відповідну інформацію контролюючим органам за місцем розташування платника податку та місцем розміщення земельної ділянки. Ця інформація оформлюється Декларацією куди також додаються дані про нормативну грошову оцінку.

Суми податку на додану вартість формуються сільськогосподарськими підприємством в розрізі спеціальних рахунків, відкритих в установах банків чи казначейських органах, які здійснюють обслуговування фінансових коштів.

Схема бухгалтерських записів з нарахування і сплати єдиного податку представлена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Схема бухгалтерських записів з нарахування і сплати єдиного податку

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нарахована сума єдиного податку	91	641
2	Оплата єдиного податку в грошовій формі	641	311

Джерело: розраховано автором за результатами дослідження

В умовах спеціального режиму оподаткування сума податку на додану вартість, яка розрахована сільськогосподарським підприємством на вартість наданої ним сільськогосподарської продукції, не буде підлягати сплаті до бюджету, а в повному обсязі знаходиться в користуванні виробничого підприємства для відшкодування суми податку для постачальників, що сформували податковий кредит.

Бухгалтерський облік виробничих сільськогосподарських підприємств потребує нормативного інформаційного забезпечення. Об'єднана схема управління обліком включає чотири рівні. Поряд з нормативно-методичною базою з ведення бухгалтерського обліку при його організації досить вдало застосовуються джерела позабалансової інформації. Саме значна частина її застосовується за умови формування пропозицій з прийняття стратегічних управлінських рішень. Для забезпечення потреб системи бухгалтерського обліку виробничого сільськогосподарського підприємства інформацію можливо отримувати з різних видів джерел. При цьому враховуються фактори ціни, своєчасності, задоволення вимог облікової системи та інше.

В сучасних умовах обчислювальна техніка стала визначальним фактором організації обліку. Організація вдалого застосування комп'ютерної техніки надає можливість прискорити обробку облікової інформації і поєднати комп'ютеризацію з програмним забезпеченням.

Інструментальні засоби настроювання до застосування комп'ютерної техніки надають змогу пристосувати програми до особливостей обліку на підприємстві, коригувати деякі параметри, модифікувати правила виконання розрахунків, налаштування форм введення інформації та форм звітів.

В СТОВ «СКІФ» Полтавської області використовується Відомість витрат кормів, але не за призначенням, що є великим надоліком облікової роботи. У господарстві облік витрат кормів ведеться у зошиті, в якому розкреслені колонки згідно даної форми. А на спеціалізованій формі на зворотній стороні записують зведені дані про витрати кормів за місяць. Тому для вдосконалення первинного обліку пропонуємо використовувати типову форму Відомості витрат кормів, а для зведення даних відомість, відображену в додатку Ж. Використання даної Зведеної відомості значно полегшить роботу бухгалтера. Крім того, дані, відображені в Відомості, матимуть більш зручний вигляд.

З метою постійного обліку надходження і витрачання молока на протязі місяця на кожній фермі ведеться Відомість руху молока. На СТОВ «СКІФ» Полтавської області у даній Відомості постійно заповнюються лише деякі графи.

Тому для спрощення облікової роботи та відображення даних у більш зручній формі пропонуємо застосовувати форму Відомості руху молока.

Відомість руху молока служить підставою для оприбуткування і списання витраченого молока в Книзі складського обліку.

При одержанні приплоду завідувач ферми, зоотехнік чи бригадир складають у двох примірниках Акт на оприбуткування приплоду тварин. Записи в ньому здійснюють індивідуально по кожній голові приплоду із зазначенням статі. На СТОВ «СКІФ» Полтавської області не використовуються всі графи типової форми, внаслідок чого дані відображаються не у зручній формі. Тому для вдосконалення даної форми пропонуємо внести в неї деякі зміни.

На СТОВ «СКІФ» Полтавської області застосовується Акт на оприбуткування приплоду тварин, а зведені дані відображають у пустографках, що є недоліком облікових робіт. Тому для вдосконалення даної ділянки обліку пропонуємо використовувати типові форми Звіту про рух худоби і птиці на фермі, Книги обліку руху худоби і птиці на фермі та реєстри зоотехнічного обліку.

Продукцією вирощування тварин є приріст живої маси поголів'я, яке зважують. Тварини підлягають зважуванню щомісяця. Недоліком використання даної форми на СТОВ «СКІФ» Полтавської області є те, що в ній постійно не використовуються деякі графи. Крім того у господарстві зважування тварин проводиться невеликими групами. І застосування стількох рядків, які містяться у формі є зайвим. Тому ми пропонуємо використовувати дану форми, прибравши зайві рядки. Це дозволить відображати дані у більш зручній формі. (Додаток З).

При проведенні внутрішнього переміщення тварин с господарстві складається Накладна на внутрішнє переміщення біологічних активів (Додаток К) В результаті вибуття поточних біологічних активів тваринництва в господарства оформляється Акт на вибуття поточних біологічних активів тваринництва (ДодатокЛ).

В умовах формування в Україні ринкової економіки відбуваються значні зміни в організації оплати праці робітників. Оплата праці в тваринництві формується за різними каналами надходження. Так поповнення поголів'я корів в

обслуговуванні доярки формується на підставі Акти приймання довгострокових біологічних активів тваринництва (формування основного стада) (Додаток М).

Навпаки вибуття поголів'я тварин з обслуговування доярки відображається Актом на списання довгострокових біологічних активів тваринництва (корови). (Додаток Н)

Для правильної організації обліку оплати праці на підприємстві бухгалтер кетується чинним законодавством. Відповідно до ст. 96 Кодексу законів про працю, форми, системи і розміри оплати праці робітників встановлюють підприємства самостійно в колективному договорі. (Додаток Д)

Отже, оскільки на підприємстві первинний облік не досконалий, то пропонуємо вдосконалити згідно з нашими пропозиціями. Перш за все користуватися формами первинних документів відповідно до Методичних рекомендацій, що затверджені наказом Мінагрополітики України від 21 лютого 2008 року № 73.

З переліку каналів вибуття тварин основного стада доцільно виділити списання. На початку процесу відображення формується Видаткова накладна про вибраковку тварин. потім за результатами забою тварин оформляється Акт на списання в переробку (Додаток П). Це видозмінені форм первинних документів, які застосовуються в досліджуваному підприємстві.

На СТОВ «СКІФ» Полтавської області для синтетичного та аналітичного обліку використовується Книга обліку витрат та виходу продукції тваринництва. В ній на кожен місяць на кожен вид тварин відводиться один аркуш. У Книзі зазначається дата проводки, номер документу, витрати записують в дебет 232 рахунку, а вихід продукції (молоко та приплід) – в кредит.

В даній Книзі витрати складаються із таких статей: заробітна плата з нарахуваннями, корма, підстилка, автотранспорт, транспортні роботи тракторів, витрати на ветеринара, електропостачання, амортизація основних засобів, поточний ремонт основних засобів та інші витрати.

Можемо відмітити, що організація синтетичного і аналітичного обліку на підприємстві ведеться згідно з вимогами по веденню бухгалтерського обліку.

Відповідно до наказу про облікову політику на підприємстві облік ведеться за журнально-ордерною формою обліку. Суми коригування записують у виробничий звіт по тваринництву, закриваючи відповідні аналітичні рахунки, та в журнали-ордери згідно з кореспонденцією рахунків.(Додаток Р)

Метою облікової політики є створення інформаційної системи, яка обслуговує керівництво підприємства, на певний відрізок часу з врахуванням діючого законодавства та інших факторів.

У обліковій політиці підприємства зазначається форма організації облікової роботи, форми первинних документів, графік документообігу, методи оцінки та вибуття запасів, порядок організації обліку та перерозподілу накладних витрат, оцінка виробленої продукції, реєстр і контингент публікацій калькулювання виробничої собівартості продукції, предмети бухгалтерського обліку біологічних активів тощо.

Методичні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства визначаються НП(С)БО 16 «Витрати», але малі підприємства повинні також враховувати положення П(С)БО 25 щодо вирішення цих питань.

Тому в розділі про облік витрат в Наказі про облікову політику підприємства необхідно визначитися з такими питаннями:

Умови визначення витрат;

Розмежування витрат за кожною класифікаційною групою витрат діяльності;

Об'єкти обліку витрат;

Класи рахунків, що використовуються для обліку витрат діяльності;

Порядок обліку загально-виробничих витрат.

Оскільки облікова політика підприємства відіграє важливу роль в організації обліку, то її впровадження є важливим для вдосконалення облікової роботи бухгалтерії.

2.3 Аналіз системи внутрішнього контролю виробництва продукції тваринництва сільськогосподарського підприємства

При проведенні контролю для СТОВ «СКІФ» Полтавської області із залученням зовнішніх контролерів, контрольна комісія зазвичай повідомляє підприємство про час, місце перевірки та період контролю, а також орієнтовна тривалість перевірки.

Крім того, агропідприємству повідомляють, які документи (наприклад, бухгалтерський облік, річна фінансова звітність, земельні книги, дублікати сертифікатів якості насіння та готової продукції, рахунки-фактури заборгованості по кредитах, імпорتنі та експортні документи тощо) мають бути надані.

При проведенні контролю для СТОВ «СКІФ» Полтавської області зовнішній контролер перш за все проводить огляд господарської діяльності, особливостей і спеціальностей компанії, керівництва, кількості співробітників і людей, відповідальних за ведення бухгалтерського обліку та звітності.

Наступним етапом зовнішньої перевірки є перевірка первинних облікових документів, власне споживання продукції рослинництва, обсяги продаж та фактичну наявність запасів та готової продукції на складі. Потім перевірка продовжується з виявленням формальної та матеріальної правильності та повноти бухгалтерського обліку. При наявності розбіжностей перевіряючий фіксує їх та в подальшому обговорює їх з керівником СТОВ «СКІФ» Полтавської області щодо їх виправлення, якщо це є необхідним.

Контроль не є основною функцією управління для СТОВ «СКІФ» Полтавської області. Однак все ж він виступає важливою частиною загального контролю на підприємстві і з його допомогою керівництво може цілісно проводити управління та ефективно організовувати роботу.

Метою контролю виробництва продукції тваринництва є підтвердити законність господарських операцій щодо надходження, збереження та використання готової продукції тваринництва та правильність відображення їх в обліку.

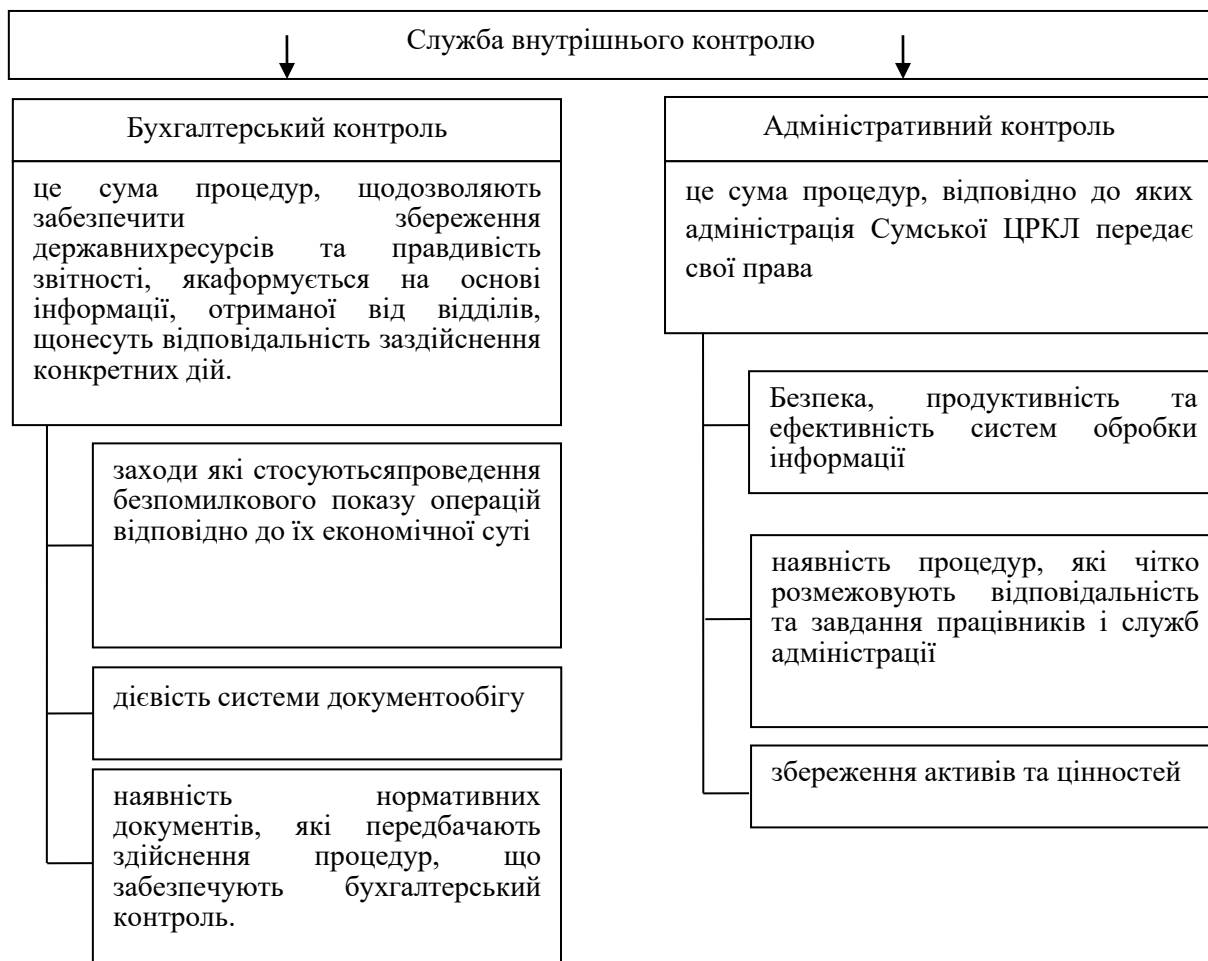

Рисунок 2.1 - Служба внутрішнього контролю на підприємстві

Джерело: розраховано автором за результатами дослідження

На рисунку 2.1 представлена структура Служби внутрішнього контролю на підприємстві, яка на нашу думку, буде сприяти покращенню обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва.

Завдання контрольної перевірки продукції тваринництва встановити:

- Правильність віднесення активів сільськогосподарського підприємства до запасів згідно з НП(С)БО 9 «Запаси» та Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств;
- Забезпечення зберігання готової продукції тваринництва;
- дотримання основного принципу ведення бухгалтерського

обліку й складання фінансової звітності;

- правильність визначення собівартості продукції тваринництва;
- повноту оприбуткування продукції та правильність відображення в обліку;
- правильність відображення витрат в обліку;
- перевірити, чи здійснюється контроль за збереженням готової продукції у місцях її зберігання та на всіх етапах її руху.

Джерела інформації для перевірки готової продукції тваринництва є:

1. Наказ про облікову політику.
2. Первинні документи з обліку готової продукції тваринництва: лімітно-забірна картка, картка складського обліку, матеріальний звіт, рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна.
3. Облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку готової продукції тваринництва.
4. Акти і довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю.
5. Звітність (Звіт про фінансовий стан, Примітки до річної фінансової звітності).

Таким чином, нами розглянуто порядок функціонування внутрішнього та зовнішнього контролю для СТОВ «СКІФ» Полтавської області.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1 Вдосконалення системи управління виробництвом продукції тваринництва

Управління виробничими процесами в сільськогосподарському підприємстві є надзвичайно важливим елементом фінансової діяльності. Ефективне управління цими процесами забезпечує своєчасне та точне виконання фінансових зобов'язань, що сприяє стабільності роботи установи. Якісне управління виробничими процесами також позитивно впливає на прозорість фінансових операцій, що підвищує рівень довіри з боку громадськості та партнерів. Прозорі процеси знижують ризики корупції та сприяють дотриманню встановлених фінансових правил і норм. Злагоджена система розрахунків дозволяє бюджетній установі більш ефективно використовувати свої фінансові ресурси. Це, в свою чергу, забезпечує якісне надання послуг та позитивно впливає на загальний фінансовий результат діяльності установи.

Впровадження сучасних програмних рішень для автоматизації операцій з виробничими процесами дозволяє значно підвищити ефективність управління фінансами в аграрному підприємстві. Автоматизація допомагає скоротити ручну працю, зменшує кількість помилок, які можуть виникнути через людський фактор, та суттєво прискоряють обробку даних. Використання спеціалізованих бухгалтерських систем для ведення фінансового обліку дозволяє установі оперативно виконувати фінансові операції, зокрема облік виробництва продукції тваринництва та взаєморозрахунки пов'язані з цими процесами. Для покращення оперативної роботи досліджуваного підприємства рекомендована для впровадження комп'ютерні програми.

У діяльності бухгалтер керується НП(С)БО, Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності, Інструкцією про застосування плану рахунків.

Програма для роботи: BAS:Бухгалтерія складається з модулів, які мають повний набір функцій відповідно до специфіки гтарного виробництва. Вона об'єднує компоненти «Бухгалтерія», «Склад», «Консолідація», «Заробітна плата» і інші. Для кожного модуля системи існує окреме керівництво користувача.

Програма є потужним інструментом для виробничих підприємств, що забезпечує ефективність, прозорість і контроль у їх діяльності. Правильне використання програми дозволить підвищити якість управління фінансовими ресурсами та сприяти реалізації важливих проектів. Це сприяє підвищенню загальної точності та своєчасності виконання фінансових зобов'язань.

Прозорість і відкритість фінансових операцій, що забезпечуються ефективними механізмами контролю, є важливим кроком у зниженні ризиків корупції в аграрних підприємствах. Ці механізми дозволяють ретельно відстежувати всі фінансові транзакції, мінімізують можливості нецільового використання коштів та гарантують відповідність фінансової діяльності законодавчим і нормативним вимогам.

У роботі бухгалтера, який відповідає за реєстрацію юридичних зобов'язань, важливо забезпечити швидкість і точність фінансових операцій. У цьому випадку стає в нагоді система дистанційного обслуговування розрахунків за продукцію тваринництва. Використання дистанційних систем, таких як онлайн-банкінг або спеціалізовані фінансові платформи, дозволяє оперативно реєструвати юридичні зобов'язання, виконувати платежі та контролювати фінансові потоки. Це значно прискорює процес взаємодії з постачальниками та мінімізує ризики затримок у виконанні фінансових зобов'язань.

Загалом виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції і принципове зниження погіршувального впливу на природне середовище цілком можливе як з погляду наукових, так і технологічних даних. Тут багато можливостей як стратегічного, так і тактичного характеру. Необхідно лише

подолати соціальну інертність і створити економічні механізми, які б стимулювали роботу в цьому важливому для людства напрямі. Згідно Інструкції про порядок обчислення та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища.

Інтенсифікація сільського господарства в СТОВ «СКІФ» Полтавської області викликала цілу низку небажаних наслідків в молочному скотарстві. Головні з них такі:

- зниження жирності молока,
- зменшення поживної цінності м'яса,
- почало народжуватись слабке потомство,
- перевипас на пасовищах.

Інтенсифікація різко посилила відходність аграрного виробництва. В «СКІФ» Полтавської області в галузі тваринництва природне середовище забруднюють гній та рідкі стоки тваринництва.

Для екологізації сільськогосподарського виробництва у «СКІФ» Полтавської області у першу чергу необхідно усвідомити, що, власне, слід розуміти під критерієм екологічності. На думку зарубіжних спеціалістів, ті виробництва, які забезпечують високі економічні результати в поєднанні з розумною господарською діяльністю запобіганням забрудненню навколишнього середовища, використанням екологічно чистої сировини і технологій отримання безпечних для здоров'я продуктів, ефективним використанням та відновленням природних ресурсів, можуть вважатися «екологічними». З іншого боку, значна частина населення земної кулі сьогодні не отримує біологічного мінімуму продуктів харчування, необхідного для нормального проживання і підтримки репродуктивної функції. Слаборозвинені країни поки що не спроможні забезпечити себе не тільки екологічно чистими продуктами й агротехнологіями, але й нагодувати населення.

Сучасна екологічна ситуація в «СКІФ» Полтавської області обумовлює необхідність виділення еколого-економічної оцінки й аналізу в самостійний розділ аналізу господарської діяльності підприємства.

Загалом виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції і принципове зниження погіршувального впливу в «СКІФ» Полтавської області на природне середовище цілком можливе як з погляду наукових, так і технологічних даних. Тут багато можливостей як стратегічного, так і тактичного характеру. Необхідно лише подолати соціальну інертність і створити економічні механізми, які б стимулювали роботу в цьому важливому для людства напрямі. Досвід багатьох країн доводить, що виробництво екологічно чистих продуктів і кормів можливе не лише в умовах великих, а й дрібних селянських і фермерських господарств, яким є «СКІФ» Полтавської області.

3.2 Вдосконалення організації обліку виробництва продукції тваринництва

Регулювання цін на ринку на комп'ютерну продукції надало можливість аграрним підприємствам розглянути варіанти автоматизації облікових процесів. А також впровадження комп'ютерних програм організації роботи бухгалтерських служб. Керівник підприємства, який прийняв рішення провести комп'ютеризацію, мусить розуміти, що це лише перший крок на шляху до автоматизації. Навіть вибравши програмне забезпечення, досить складно його пристосувати до умов діяльності підприємства.

Саме цей процес може зайняти досить тривалий момент. Він визначає фінансові витрати. Ці затрати можуть в деяких випадках навіть перевищити вартість обраного програмного забезпечення. Частіше всього виникають проблеми з самими користувачами, з їх бажанням використовувати це програмне забезпечення та отримання практичних навиків організації роботи. Важливий фактор при цьому, який потрібно враховувати, це рівень професійної підготовки працівників бухгалтерії та їх віковий статус.

Найбільш поширеною і зручною в даний час програмою з обліку є «BAS Бухгалтерія». Тому для автоматизації обліку виробництва продукції основного молочного стада пропонуємо застосовувати саме цю програму.

Для СТОВ «СКІФ» рекомендуємо використовувати в Конфігурації: «Бухгалтерія для України» «Журнал проведення». Для кожного проведення у звіті задано такі дані: дату, опис проведення, рахунки дебету і кредиту проведення, суму проведення і назву субконто дебету і кредиту проведення (у випадку аналітичного обліку за рахунками дебету або кредиту проведення). Інформація про проведення розміщена в хронологічному порядку.

Бухгалтерські проведення формуються автоматично з використанням типових бухгалтерських операцій або документів.

Режим «конфігурація» включає документи різних видів:

- призначені лише для введення, зберігання і друку первинних документів («Платіжне доручення», «Договір»);
- документи, які крім введення даних первинних документів, виконують автоматичне формування проведення («Прибутковий касовий ордер»);
- регламентовані документи, які не містять ніяких даних, а використовуються виключно для автоматичного формування проведення («Фінансові результати»).

Дана конфігурація дозволяє вести облік з використанням багатьох фірм. Інформація про фірми, господарську діяльність яких ми будемо враховувати, міститься в довіднику «Фірми».

Основні відомості про фірму:

- «Найменування» - коротке внутрішнє найменування фірми;
- «Повне найменування» фірми, як воно оголошено при реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності. Використовується для форм звітності і для друкованих форм документів;
- «Код» - порядковий номер фірми в довіднику. Привласнюється автоматично;
- «Галузь», до якої відноситься діяльність фірми, як це зазначено в документах по реєстрації підприємства. Використовується для автоматичного заповнення реквізитів статистичної звітності;
- «Форма власності» підприємства. Використовується для автоматичного

заповнення реквізитів статистичної звітності;

- «Осн. р/рахунок» фірми – елемент довідника «Рахунки нашої фірми». Реквізит використовується для швидкого заповнення деяких документів. Особливо зручно використовувати даний реквізит, якщо у фірми один розрахунковий рахунок;

- «Осн. валютний р/рахунок» - елемент довідника «Рахунки нашої фірми». Реквізит використовується для швидкого заповнення деяких документів.

Відповідальні особи фірми: «Директор», «Головний бухгалтер», «Касир» та «Голова профкому» – елементи довідника «Співробітники».

Для автоматичного заповнення граф регламентованої звітності необхідно заповнити наступні реквізити: «Дата реєстрації» підприємства; «Номер реєстрації» підприємства; «Ким зареєстрована» фірма; «Код податк. інспекції», у яку здається регламентована звітність; «Відділ» податкової інспекції, що працює з Вашою фірмою.

Також заповнюються всі коди підприємства.

Додаткові реквізити:

- «Місце збереження (оптовий склад) за замовчуванням» - елемент довідника «Місця збереження». Обраний реквізит буде за замовчуванням підставлятися в складські документи;

- «Магазин (роздрібний склад) за замовчуванням» - елемент довідника «Місця Збереження». Обраний реквізит буде за замовчуванням підставлятися в документи по роздрібній торгівлі;

- «Місце збереження векселів за замовчуванням» - елемент довідника «Місця збереження». Обраний реквізит буде за замовчуванням підставлятися в документи по руху векселів;

- «Номера документів, виписаних від різних фірм будуть відрізнятися цим префіксом» - префікс документів у системі. Складається з двох букв. Визначає приналежність документа до документообігу тієї чи іншої фірми. Бажано, щоб префікс був складений із ключових букв назви фірми;

- «Каталог звітів» – найменування каталогу, у який будуть зберігатися

настроювання і результати розрахунків регламентованих звітів за кожен звітний період;

- «Відповідний контрагент» - посилання на елемент довідника «Контрагенти», що відповідає Вашій фірмі;
- Закладка «Зоотехнік».
- «Зоотехнік - селекціонер» - елемент довідника «Співробітники», співробітник - зоотехнік;
- «Агентство по ідентифікації» - елемент довідника «Контрагенти». Варто вибрати контрагента, що є агентством по ідентифікації великої рогатої худоби. Реквізит доступний з дати встановленої в константі «Початок роботи АРМ "Зоотехнік"».

Існує можливість в формі переглядати і змінювати вміст довідників: «Підрозділу», «Співробітники», «Рахунки нашої фірми». Для цього використовуйте кнопки з однойменними назвами.

Деякі реквізити фірми є періодичними, а саме: «Директор», «Головний бухгалтер», «Касир», «Голова профкому», «Код по КФВ», «Код по СПОДУ», «Код по ЗКГНГ», Код по КВЕД», «Номер реєстрації в пенсійному фонді», «Номер реєстрації в центрі зайнятості», «Номер реєстрації у фонді соціального страхування», «Форма власності», «Галузь», «Фізична адреса». При заповненні цих реквізитів потрібно звертати увагу на дату, з яким набирають сили введені значення.

Облік по тваринах на підприємстві ведеться як у сумарному, так і в кількісному виді.

Документ «Прибуткова накладна» призначений для оприбуткування таких видів приходу як – «Приплід», «Приріст ваги», «Вихід готової продукції», «Оприбуткування тварин».

Прибуткова накладна може бути сформована на підставі документа «Рахунок вхідний».

Прибуткова накладна містить наступні реквізити:

1) Закладка «Основні»:

- «Вид постачальника». Може приймати чотири значення, відповідно

змінюється значення реквізиту «Рахунок постачальника» на закладці «Додатково»:

«Вітчизняний постачальник» - «631»;

«Іноземний постачальник» - «632»;

«Підзвітна особа» - «3721»;

«Інше» - «3772».

Зазначені значення реквізиту «Рахунок постачальника» установлюються за замовчуванням і можуть бути відкоректовані за бажанням користувача.

- «Контрагент» - постачальник товарно-матеріальних цінностей чи підрядчик. Залежить від значення реквізиту «Вид постачальника». Якщо «Вид постачальника» дорівнює «Підзвітна особа», то реквізит «Контрагент» вимагає введення співробітника підприємства. При інших значеннях реквізиту «Вид постачальника» програма вимагає введення контрагента.

- «Договір» - документ-підстава для спільної діяльності. Реквізит автоматично заповнюється значенням реквізиту «Основний договір» з картки контрагента після вибору контрагента. Значення договору можна змінити чи уточнити.

- «Валюта» - елемент довідника «Валюти». Якщо обрана будь-яка валюта, крім гривні, то на формі накладної з'являється закладка «ВМД», для заповнення реквізитів вантажо-митної декларації.

- «Вид ПДВ» - елемент довідника «Податки і відрахування». Визначає ставку ПДВ для даної накладної.

- «Місце збереження» - елемент довідника «Місце збереження». У даному реквізиті вказується склад чи матеріально-відповідальна особа, на яку оприбутковується запас чи актив.

- «Вид торгівлі» - елемент перерахування «Види торгівлі». Значення визначає характер взаєморозрахунків з постачальником. Значення даного реквізиту впливає на формування проводок по документу.

- «Вид приходу» - перерахування яке може приймати наступні значення:

- приплід – у шапці документа стає активним ознака «МВО». У табличній частині документа додаються реквізити: «МВО» - елемент довідника «місця

збереження», де числяться тварини; «Співробітник» - співробітник відповідальний за групу тварин.

- приріст ваги - у шапці документа стає активним ознака «МВО». У табличній частині документа додаються реквізити: «МВО», «Співробітник».

- надій- у шапці документа стають активними ознаки «МВО», «Жир/Білок». У табличній частині документа додаються реквізити: «МОЛ», «Співробітник», «Жирність» - жирність по надоеному молоку; «Білок» - білок по надоеному молоку.

- «Накладні витрати» - сума накладних витрат, що розподіляється пропорційно сумах кожного з рядків документа.

- Перемикач «Голови худоби» активується у випадку, якщо необхідно оприбуткувати запаси з указівкою другої одиниці виміру - «голови». Реквізит доступний, якщо константа «Автоматичний контроль введення в документах голів худоби» встановлена в значення «Ні».

- «Що оприбуткуємо». Цей реквізит повинен бути встановлений до заповнення реквізитів табличної частини. Може приймати одне з чотирьох значень: запаси; ОЗ, НМА й ін. необоротні активи; інші необоротні активи; бланки суворої звітності.

2) Закладка «Додатково»:

- «ПДВ на собівартість». У випадку, якщо цей реквізит установлений – сума ПДВ відноситься на собівартість ТМЦ, які ми купуємо.

- «Закрити підзвіт на суму». Цей реквізит доступний у випадку, коли на закладці «Основні» значення реквізиту «Вид постачальника» установлений «Вітчизняний постачальник». У цьому випадку з'являються для заповнення ще два реквізити - «Сума закриття» і «Підзвітна особа». «Сума закриття» не може перевищувати суму документа. При заповненні цих реквізитів документ робить проводки, що списують з підзвітної особи суму виданого їй авансу.

- «Оприбуткувати з витратного рахунка». Якщо встановлений цей реквізит, то оприбуткування буде зроблено з витратного рахунка, який буде зазначений у реквізиті «Витратний рахунок». Також при установці даного реквізиту з'являються три реквізити витратної аналітики «Вид діяльності»,

«Підрозділ», «Вид витрат».

- «Рахунок постачальника» - рахунок обліку взаєморозрахунків з постачальником. Якщо реквізит «Оприбуткувати з витратного рахунка» не встановлений, то в даному реквізиті вказується рахунок розрахунків з контрагентом (наприклад, 631, 632), інакше – витратний рахунок для оприбуткування готової продукції.

- Група реквізитів «Доручення» містить основні реквізити доручення: «Серія», «Номер», «Дата», «Одержав», а також «Документ».

- «Не доход не витрата» - ознака того, що даний вид приходу є «не доходом, не витратою».

- «Стаття валових витрат» - елемент довідника «Валові доходи/витрати». Встановлюється автоматично на підставі відповідної константи.

- «Підстава» - перерахування підстав прибуття тварин.

Закладка «ПДФО» містить реквізити необхідні для розрахунку податку з доходів фізичних осіб:

- «Нараховувати ПДФО» - при активному прапорці стають доступними реквізити для розрахунку податку з доходу фізичних осіб;

- «Вид ПДФО» - елемент довідника «Податки і відрахування», містить ставку для розрахунку податку з доходу фізичних осіб;

- «Сума» - при заповненні вищевказаних реквізитів, сума розраховується автоматично.

Існує два способи заповнення рядків табличної частини:

- звичайне порядкове введення;
- спосіб підбора по довіднику ТМЦ. Для цього потрібно натиснути кнопку «Підбор». У формі, що відкрилася, можна вибрати деякі ТМЦ підряд, указавши необхідну кількість для запису в табличну частину документа.

Режим підбора по довіднику доступний тільки при оприбуткуванні запасів. При оприбуткуванні інших активів потрібно користатися порядковим уведенням.

Таблична частина містить такі реквізити:

- «Необоротний актив» - елемент довідника «Необоротні активи»,

доступний якщо реквізит «Що прибуткуємо» встановлений у значення «ОЗ, НМА й ін. необоротні активи»;

- «Од.» - одиниця виміру;
- «К.» – коефіцієнт перерахування для обраної одиниці виміру в базову;
- «Кількість» - кількість одиниць, які оприбутковуємо;
- «Ціна +» - ціна ТМЦ із ПДВ. Після заповнення цього реквізиту автоматично розраховується значення реквізиту «Ціна -»;
- «Ціна -» - ціна ТМЦ без ПДВ. Після розрахунку чи вказівки даного реквізиту автоматично розраховується значення реквізиту «Сума -»;
- «Сума -» - сума без ПДВ;
- «ПДВ» - розраховується в залежності від значення реквізиту шапки «Вид ПДВ»;
- «Сума +» - сума з ПДВ;
- «Рахунок витрат» - доступний до введення у випадку коли оприбутковується ТМЦ виду «послуга». Послуга відноситься на витратний рахунок у розрізі трьох субконто «Вид діяльності», «Підрозділ», «Вид витрат», які теж представлені в табличній частині і доступні тільки для послуг;
- «Вид діяльності», до якого відносяться послуги, які оприбутковуються, заповнюється на підставі реквізитів обраної «послуги»;
- «Вид витрат», що характеризує оприбутковані послуги, заповнюється на підставі реквізитів обраної «послуги»;
- «Підрозділ», на чий витрати лягають оприбутковані послуги.

Для здійснення операції по оприбуткуванню приросту живої маси тварин на вирощуванні і відгодівлі скористайтеся документом «Прибуткова Накладна», або документом «Прихід з виробництва».

При оформленні приросту ваги тварин рух по головах не здійснюються.

У документі «Прибуткова Накладна» необхідно установити реквізит шапки документа «Вид приходу» рівним «Приріст ваги»; на закладці «Додатково» варто установити прапорець «Оприбуткувати з витратного рахунка»; укажіть витратний рахунок і його реквізити. Як правило, це рахунок 23 «Виробництво», з наступною

аналітикою:

«Вид діяльності» - група тварин для приросту ваги;

«Підрозділ» - підрозділ, за яким числиться тварина;

«Вид витрат» - дорівнює «Готова продукція».

При формуванні документа «Прихід з виробництва» необхідно включити прапорець «Голови худоби», для обліку поголів'я, реквізит «Вид приходу» установити «Приріст ваги».

Приріст ваги тварин можна ввести декількома способами:

1. «Нова вага» - у кожного рядка документа вказується нова вага тварини;
2. «Чистий приріст ваги» - у кожному рядку документа вказується чистий приріст ваги тварини;
3. «Загальна вага пропорційно кількості одиниць» - користувач вказує загальну вагу «групи» тварин, що автоматично поділяється між рядками документа пропорційно кількості голів, зазначеній у кожному рядку;
4. «Загальна вага пропорційно початковій вазі» - користувач вказує загальну вагу «групи» тварин, що автоматично поділяється пропорційно початковій вазі по кожній номенклатурній одиниці.

Для використання 3-го і 4-го способу розподілу приросту ваги таблична частина документа повинна бути заповнена. Для цього призначена кнопка «Заповнити» > «Заповнити по групі». Також, якщо приріст ваги оформляється 3-м і 4-м способами, при подальшому списанні чи реалізації тварини виникають відхилення. Щоб усунути виниклі відхилення варто скористатися кнопкою «Заповнити» → «Заповнити відхилення».

Для оприбуткування приросту ваги тварин основного стада скористаймося документом «Приріст ваги основної череди». При цьому необхідно включити прапорець «Голови худоби» для обліку поголів'я, реквізит «Вид приходу» установити «Приріст ваги».

Для оприбуткування приплоду скористаймося документом «Прибуткова Накладна» чи документом «Прихід з виробництва».

У документі «Прибуткова накладна» необхідно увімкнути прапорець

«Облік голів худоби» і реквізит «Вид приходу» установити рівним «Приплід». На закладці «Додатково» варто установити прапорець «Оприбуткувати з витратного рахунка»; указати витратний рахунок і його реквізити.

У документі «Прихід з виробництва» треба увімкнути прапорець «Голови худоби» і реквізит «Вид приходу» установити рівним «Приплід».

Одержання готової продукції тваринництва можна оформити наступними документами: «Прихід з виробництва», «Прибуткова накладна» і «Переробка».

Для коректної роботи документа «Прихід з виробництва» варто установити константу «Нарахування зарплати по тваринництву» рівної «Так». У табличній частині документа у відповідні реквізити варто занести інформацію про кількість надою, жирність молока, матеріально відповідальну особу за групу тварин, від якої отриманий надій.

Для одержання підсумкових даних по надоях (для нарахування зарплати) призначений документ «Зведення по тваринам», що формується на останню дату періоду (період може приймати значення: місяць, квартал, рік). Інформація отримана на підставі «зведення» завантажується в компонент «МІКСТ Зарплата і Кадри», як база для нарахування заробітної плати обслуговуючому персоналу тваринництва.

Довідник «Номенклатура» призначений для збереження переліку товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) підприємства. Довідник містить інформацію про товари, продукцію, МШП, матеріали, що виробляються і послуги, що здобуваються.

Довідник використовується як для заповнення документів, так і для ведення аналітичного обліку по бухгалтерських рахунках. Цей довідник може використовуватися для ведення племінного господарства, а також для роботи з основними засобами.

Для зручності пошуку інформації, а також розширення аналітики в звітах, довідник є багаторівневим, тобто ТМЦ у ньому можна поєднувати в довільні групи і підгрупи.

На папки в довіднику «ТМЦ» накладені додаткові функції. Заповнювати елементи папки необхідно тоді, якщо в даній папці буде зберігатися інформація про тварин на підприємстві.

Для папки можуть бути заповнені наступні основні реквізити:

- «Код ТМЦ» - заповнюється автоматично програмою;
- «Найменування» – коротке найменування, призначення папки;
- «Вид» - вид ТМЦ.

Створені папки рекомендується не змінювати в процесі роботи системи. Переміщення тварин з однієї вікової групи в іншу здійснюється за допомогою спеціального документа «Перенос тварин».

Для кожного елемента довідника заповнюються наступні основні реквізити:

- «Код» ТМЦ – заповнюється автоматично програмою;
- «Найменування» – коротке внутрішнє найменування ТМЦ;
- «Повне найменування» ТМЦ – використовується в друкованих формах документів;

- «Вид ТМЦ». У залежності від виду, ТМЦ привласнюється відповідний рахунок обліку і вид ПДВ. Приймає одне зі значень: товар; послуга; тара; продукція; матеріал; матеріали свої, с/г призначення; будматеріали; паливо; запчастини; насіння і корм; цінні папери; тварини; МШП; напівфабрикати; продукція тваринництва; продукція рослинництва; продукція переробки; основні засоби; інвестиція; основне стадо; ін. необ. мат. активи; нематеріальні активи; гудвіл; ін. необ. активи;

- «Артикул» товару. У випадку, якщо ТМЦ є «товаром» чи «запчастинами», заповнюється значенням артикула, якщо «молодняк» - інвентарним номером тварини;

- «Базова одиниця виміру» - основна одиниця виміру даного ТМЦ, у якій ведеться облік на бухгалтерських рахунках. Не можна змінювати значення реквізиту, якщо по даному ТМЦ уже був рух.

Закладка «Ціни»:

- «Планова ціна» продукції. Заповнюється для готової продукції документом «Установка ціни». Є періодичним реквізитом;

- «Валюта покупки» - валюта, за якою купувалися ТМЦ;
- «Ціна покупки» - ціна придбання ТМЦ;

- «Валюта продажу» - валюта, у якій виробляється ТМЦ;
- «Відпускна ціна» - ціна реалізації ТМЦ;
- «Роздрібна ціна» - роздрібна ціна ТМЦ.
- Закладка Додатково:
- «Вид діяльності», у якій бере участь товарно-матеріальна цінність;
- «Рахунок обліку» - бухгалтерський рахунок, на якому ведеться облік ТМЦ. Не можна вручну змінювати значення реквізиту, якщо по даному ТМЦ уже був рух. Це може порушити логічну цілісність матеріального обліку. Рахунок обліку є періодичним реквізитом.

- Закладка «Паспорт» (при АРМ “Зоотехнік”):
- «Серія» - серія паспорта;
- «Номер паспорта» - номер паспорта ВРХ;
- «Ідентифікаційний номер» - ідентифікаційний номер тварини, містить 10 цифр;

- «Робочий номер» - заповнюється автоматично, останні 4 цифри ідентифікаційного номера;

- «Стать» – перерахування, може приймати два значення – «чоловічий» і «жіночий»;

- «Кличка» - кличка тварини;
- «Дата народження» - уводимо дату народження тварини.
- «Код породи» - елемент довідника «Породи»;
- «Порода» - автоматично заповнюється назвою породи при виборі коду породи;

- «Ембріотрансплантант» - установлюємо прапорець, якщо дана тварина є ембріотрансплантантом;

- «Двійня» - установлюємо прапорець, якщо дана тварина народилася двійнею;

- «Агентство по атестації» - елемент довідника «Контрагенти», вибираємо елемент із довідника «Контрагенти», те агентство, що атестувало дану тварину;

- «Власник» - елемент довідника «Контрагенти», вибираємо фірму, якій

належить тварина. За замовчуванням проставляється базова фірма;

- «Дата паспорта» - дата одержання паспорта даної тварини;
- «Мама» - елемент довідника «Номенклатура», вибираємо корову, що є матір'ю даної тварини;
- «Тато» - елемент типу довідника «Номенклатура», вибираємо елемент із довідника «Номенклатура», бугая, що є батьком даної тварини;
- «Ідентиф. код мами» - у полі вводиться ідентифікаційний номер матері тварини. Заповнення цього поля має сенс, якщо тварину придбали і його батьки не занесені в інформаційну базу (довідник «Номенклатура»).
- «Племінна тварина» - прапорець установлюємо, якщо тварина є племінною;
- «Дата паспорта» - дата видачі паспорта тварини;
- «Дата запису в ДКПТ» - дата запису в Державну Книгу Племінного Тваринництва.

У Довіднику «Тварини» міститься інформація про тварин, які є у господарстві. Для списання ТМЦ у виробництво призначений журнал «Акт списання». Випуск продукції оформляється актом випуску продукції. На основі цього акту оформляється документ «Формування собівартості». Цей документ призначений для рішення питань, пов'язаних з визначенням фактичної (бухгалтерської) собівартості готової продукції, розрахунком калькуляційних різниць (відхилень) і розподілом їх по напрямках руху готової продукції протягом усього звітного періоду.

Застосування даного документа можливо як наприкінці, так і протягом звітного періоду. Як правило документ формується останньою датою місяця, кварталу, року. В основі даного документа лежить механізм закриття залишків, накопичених на витратному рахунку (23), на інші бухгалтерські рахунки згідно напрямків рухів готової продукції протягом усього звітного періоду.

Реквізити шапки документа:

- «Фірма» - елемент довідника «Фірми». Вибирається фірма, на якій виробляється перетворення витратних рахунків;
- «Від» - дата проведення документа, а також дата від якої буде

розрахований «період». Як правило це остання дата обраного «періоду»;

- «Рахунок закриття» - елемент основного плану рахунків;
- «Вид діяльності» - елемент однойменного довідника, варто вказати по якому виду діяльності визначається собівартість готової продукції. Не можна вказувати групу видів діяльності;
- «Вид витрат» - елемент довідника «види витрат». Указується при необхідності;
- «Розподілити пропорційно» - варто вибрати пропорційно сумі чи кількості розподіляти суму відхилень;
- «Сума для розподілу» - сума відхилень, заповнюється автоматично при виборі «Виду діяльності».

Для заповнення табличної частини документа варто скористатися кнопкою «Заповнити». При автоматичному заповненні табличної частини документа доступним для редагування залишається тільки реквізит «Сума відхилення».

«Рахунок, куди випустили готову продукцію» - рахунок обліку готової продукції.

«Субконто 1» - перше субконто рахунка обліку готової продукції, як правило це елемент довідника «Місце збереження»; «Субконто 2» - друге субконто рахунка обліку готової продукції, як правило це елемент довідника «Номенклатура»; «Субконто 3» - третє субконто рахунка обліку готової продукції, як правило це елемент довідника «партії».

«Кількість» - кількість випуску готової продукції.

«Сума» - сума на яку був зроблений випуск готової продукції.

«Сума відхилення» - Дебетове сальдо на кінець заданого періоду по рахунку, зазначеному в шапці документа.

«Ціна планова» - планова ціна ТМЦ, зазначена в довіднику «Номенклатура».

«Ціна фактична» - фактична ціна, що складається на момент заповнення документа.

У нижній частині документа розташований ряд кнопок:

- кнопка «Заповнити» виконує автоматичне заповнення табличної частини

документа, на підставі даних зазначених у шапці документа (рахунок закриття, вид діяльності, вид витрат, підрозділ).

- кнопка «Руху» дає доступ до підлеглого документа «Розподіл відхилень», що автоматично формується при заповненні табличної частини документа.

- кнопка «Перевірка на циклічність» - формує звіт на підставі документа «Розподілу відхилень».

Треба пам'ятати, що придбання ліцензійного програмного забезпечення, крім купівлі, передбачає, як правило, допомогу, консультації розробника (дилера) при виборі і впровадженні програмного забезпечення, супроводження протягом подальшого користування програмою (консультація, оновлення), знижки при купівлі нових версій. Як свідчить практика, економити на програмному забезпеченні, вдаючись до неліцензійного програмного забезпечення, небезпечно для здорової роботи підприємства.

Трансформація обліку здійснюється в рамках реалізації стратегічного курсу країни на інтеграцію до світового економічного простору, що передбачає адаптацію законодавства України до європейського рівня.

СТОВ «СКІФ» Полтавської області облік виробництва продукції тваринництва веде згідно з вимогами чинного законодавства, але існують деякі недоліки в організації обліку:

- Відомість витрат кормів використовується за типовою формою, але не за призначенням. В бухгалтерії підприємства використовується лише зворотня сторона цієї форми для відображення зведених даних по витратам кормів за місяць;

- Відомість про витрати кормів за день ведуться в звичайних зошитах, у ній постійно заповнюються лише деякі графи;

- не використовуються всі графи типової форми Акту на оприбуткування приплоду, внаслідок чого дані відображаються не у зручній формі.

- у Відомості зважування тварин не використовуються деякі графи. Крім того у господарстві зважування тварин проводиться невеликими групами.

І застосування стількох рядків, які містяться у формі є зайвим.

- розрахунок приросту живої маси здійснюють за встановленою методикою у звичайному зошиті.

З метою вдосконалення первинного обліку, і в зв'язку з тим, що на підприємстві, в основному, використовуються застарілі бланки первинних бухгалтерських документів, які ускладнюють своєчасність і достовірність відображення в бухгалтерському обліку виробництва продукції молочного скотарства, ми рекомендуємо використовувати розроблені нами спеціально для досліджуваного товариства первинні документи.

Ці первинні документи спростять первинний облік, а також сприятимуть більш якісному і безпомилковому веденню аналітичного і синтетичного обліку. Крім цього, перехід до затверджених форм первинного обліку сприятиме полегшенню в подальшому кроці до автоматизації, значно скоротивши час при переведенні інформації з форм первинного обліку в програму: BAS Бухгалтерія, так як ця програма повністю забезпечує в собі всі оновлені первинні документи як в електронному вигляді, так і на паперових носіях з постійним оновленням в залежності від змін в подальшому стандартів бухгалтерського обліку та форм первинних документів.

Для вдосконалення аналітичного і синтетичного обліку, підвищення ефективності діяльності підприємства необхідно використовувати нові методи управління, пропонуємо створити бухгалтерську інформаційну систему на базі програми BAS Бухгалтерія.

Ця конфігурація розроблена на основі компонента «Бухгалтерський облік », що являє собою комплексне рішення завдань автоматизації різних видів економічної діяльності підприємств.

Завдяки зручному інтерфейсу, присутності великої кількості вбудованих можливостей BAS Бухгалтерія є достатньо легкою у засвоєнні, при цьому надає великі функціональні можливості, необхідні для ведення бухгалтерського обліку. BAS Бухгалтерія увібрала в себе багаторічний успішний досвід в галузі розробки програм економічного напрямку.

Заходи, які пропонуються, знизять витрати робочого часу при складанні бухгалтерських документів, усунуть заплутаність в організації синтетичного і аналітичного обліку та підвищать ефективність діяльності облікового персоналу, що, в свою чергу, сприятиме наданню оперативно повної, достовірної та необхідної інформації для управлінських працівників.

Комплексний підхід до обліку, контролю, аналізу, аудиту і управління виробництвом продукції тваринництва надасть можливість оперативно одержувати всі необхідні дані за певний період і суттєво підвищити рівень управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, скоротити час обліку такого важкого розділу бухгалтерії, як облік тваринництва.

Використання довідників дозволяє виключати неоднорідність при заповненні реквізитів документів або інших довідників.

Перевагами автоматизованого ведення обліку довгострокових біологічних активів та виробництва продукції тваринництва у СТОВ «СКІФ» Полтавської області за допомогою програми BAS Бухгалтеріяє: можливість розширення аналітичного обліку довгострокових біологічних активів, виробництва продукції тваринництва; зручність та легкість пошуку кожного об'єкта обліку в тваринництві; оперативне отримання інформація щодо оприбуткування довгострокових біологічних активів та виробництва продукції тваринництва; створення різноманітних форм внутрішньої звітності; своєчасність відображення господарських операцій з обліку довгострокових біологічних активів у первинних документах та їх перенесення в облікові реєстри та фінансову звітність по господарству в цілому.

При проведенні контролю виробництва продукції тваринництва в СТОВ «СКІФ» Полтавської області аналізується виробнича програма та її виконання, виявляється вплив факторів на виробництво та його кількість, визначаються причини та фактори зниження врожайності. На основі отриманої інформації підприємство виявляє подальші резерви нарощення виробництва та збільшення прибутковості своєї діяльності.

3.3 Вдосконалення формування внутрішнього контролю виробництва продукції тваринництва

Система внутрішнього контролю формується з метою реалізації різних операцій по отриманню набору проміжних та кінцевих показників, сприятливих для розуміння результативності та прийняття ефективних управлінських рішень. Вказану процедуру породжує сукупність контрольних операцій, які рекомендується проводити в досліджуваному господарстві. Структура управління досліджуваного підприємства СТОВ «СКІФ» Полтавської області представлена в додатку Є.

Операції віддзеркалюються в бухгалтерському обліку лише по факту наявності первинного документа. На операції, для яких немає уніфікованих бланків типових форм первинних документів, в господарстві створюється бухгалтерська довідка, вживання якої, передбачено тільки для поправки помилок в облікових реєстрах.

Таблиця 3.1 – Етапи контролю стану виробництва продукції тваринництва в СТОВ «СКІФ» Полтавської області

№ 1/1	Етапи контролю стану власного капіталу	Зміст запланованих заходів
1.	Попередній етап	Підготовка та затвердження необхідних документів (статутів, положень та інших внутрішніх положень); створення органів виконавчої влади, ревізійної комісії, аудитора; визначення повноважень загальних зборів засновників; визначення порядку розподілу прибутку; призначення керівника підприємства; встановлення обмежень щодо розпорядження майном без згоди власника та розпорядження про реорганізацію та ліквідацію господарства
2.	Поточний етап	Контролювати надходження та використання коштів, фінансову дисципліну, поточну звітність тощо
3.	Контроль річного звіту	Контроль річного звіту про виробничу та фінансово-господарську діяльність, оцінку їх результатів та визначення можливих резервів для збільшення та фінансових результатів діяльності галузі тваринництва.

Джерело: Запропоновано автором на підставі проведених досліджень

Матеріалами для проведення контролю виробництва продукції тваринництва в СТОВ «СКІФ» Полтавської області є Оборотно-сальдові відомості по синтетичних рахунках. В додатку С представлено Оборотно-сальдову відомість по бухгалтерських рахунках 227 та по рахунку 2121. Основні шляхи вдосконалення проведення контролю виробництва продукції тваринництва залучають вдосконалення існуючих форм первинної документації, форм звітності, вдосконалення аналітичного та синтетичного обліку складових виробництва продукції тваринництва, покращення існуючого забезпечення етапів виробництва, порядку формування собівартості продукції, розподілу різниць та інше (додаток С).

Особливо цінною є розробка рекомендацій для досліджуваного підприємства з різних питань зазначених недоліків: поліпшення системи обліку, внутрішнього контролю, шляхи економічного і ефективного використання матеріальних ресурсів, зміцнення фінансового стану і т.п. Така інформація допомагає підприємству усунути порушення, розробити відповідні заходи, реалізація яких принесе комерційну вигоду.

Нами розроблено робочі документи по проведенні контролю довгострокових біологічних активів в СТОВ «СКІФ» Полтавської області. До них віднесений Запит на підтвердження дебіторської заборгованості, представлений в додатках до роботи.

Таблиця 3.2 – Робочий документ для проведення контролю виробництва продукції тваринництва

№	Первинний документ, Обліковий реєстр				Зміст порушення	Характер порушення	Нормативний документ, Який порушено	Суттєвість порушення
	Найменування	№	Дата	Сума				
1	Накладна на внутрішнє переміщення біологічних активів	38	01.12.23р	---	Відсутні ціна та сума	Сприяють не своєчасному відображенню в обліку	Методичні рекомендації (сільгоспоблік)	суттєво
...								

Джерело: Розроблено автором на підставі досліджень

Пропонуємо запровадити для вдосконалення обліку виробництва продукції тваринництва у виробничий процес внутрішній документ – Робочий документ для проведення контролю виробництва продукції тваринництва (таблиця 3.2).

Цей запропонований документ у таблиці 3.2 надає перспективу раціональної організації та доцільного відображення собівартості, фактичної вартості виробленої продукції тваринництва.

Звіт складають у тому чи іншому ступені деталізації викладених результатів проведеної перевірки. Кращим варіантом є такий, коли у звіті відображають будь-які суттєві недоліки, що були виявлені перевіряючим з наведенням конкретних прикладів і фактів, недотримання правил у веденні обліку тощо. Тут же вказують можливі наслідки виявлених порушень, суми матеріального збитку, винних осіб. Дослідивши теперішню ситуацію, що сформувалася в виробництві продукції тваринництва в сільськогосподарському виробництві, було б правильним відмітити, що в державі здійснюється реформування аграрного виробництва та підмічається його прогресивне піднесення в межах визначених територій.

Також, нами запропоновано для впровадження в практичну діяльність СТОВ «СКІФ» вдосконалену форму Звірення залишків довгострокових біологічних активів.

Контрольного відділу на підприємстві немає. Контроль проводить керівник, бухгалтерія, економіст, агроном, інженер. Перевіряють в основному звітні відомості та Головну книгу, вчасність посіву, витрати насіння, кормів та вихід продукції. Робочої документації для проведення контролю немає. Наявні власні засоби дозволяють господарству використовувати їх як за своїм розсудом, так і в окремих випадках по законодавчо встановлених напрямках. В додатку Ф представлено Схему державного фінансового контролю.

З метою покращення обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва, нами запропоновано напрямки застосування внутрішнього контролю на підприємстві, впровадження в практичну діяльність якого буде сприяти покращенню облікової роботи в цілому.

Рисунок 3.2 - Напрямки застосування внутрішнього контролю на підприємстві

Джерело: розраховано автором за результатами дослідження

Загалом виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції і принципове зниження погіршувального впливу СТОВ «СКІФ» Полтавської області на природне середовище цілком можливе як з погляду наукових, так і технологічних даних. Тут багато можливостей як стратегічного, так і тактичного характеру. Необхідно лише подолати соціальну інертність і створити економічні механізми, які б стимулювали роботу в цьому важливому для людства напрямі. Досвід багатьох країн доводить, що виробництво екологічно чистих продуктів і кормів можливе не лише в умовах великих, а й дрібних селянських і фермерських господарств.

Інтенсифікація сільського господарства в країні викликала цілу низку небажаних наслідків в виробництві продукції тваринництва.

Головні з них наступні: зниження жирності молока; зменшення поживної цінності мяса; почало народжуватись слабе потомство; перевипас на пасовищах.

Інтенсифікація сприяла значному росту відходів аграрного виробництва. В досліджуваному господарстві природне середовище забруднюють гній та рідкі стоки тваринництва. Але, напевно, найбільшу небезпеку становлять забруднення навколишнього природженого оточення залишковою масою різновидів та форм пестицидів, що застосовуються в рослинництві при приготуванні кормів для тварин.

Україна поступово прилучається до процесу гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку як загалом, так і основних галузей виробництва, тому облік останнього потребує постійного вдосконалення.

В результаті проведених досліджень, нами були надані висновки з питання теоретико-практичних аспектів обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва досліджуваному господарстві СТОВ «СКІФ» Полтавської області.

ВИСНОВКИ

Тваринництво – одна з важливих галузей сільськогосподарського виробництва. Розвиток тваринництва в першу чергу визначає повноцінність харчування людини, тому необхідно удосконалювати організацію вирощування і відгодівлі худоби з метою найбільш повного забезпечення населення України повноцінними продуктами тваринництва. Одне з найважливіших місць у підвищенні рівня організації виробництва й управління у тваринництві, належать обліку, контролю й аналізу.

Роль обліку виробництва продукції тваринництва полягає в тому, що облік повинен давати необхідну інформацію про хід виробничих процесів, про виконання планових завдань галузі, сприяти забезпеченню економічному збереженню власності, росту рентабельності, підвищенню ефективності й покращенню якості праці. У процесі виробництва продукту частина його вартості є основою відшкодування спожитих засобів виробництва і створення засобів існування його працівників. Для вартості і собівартості продукції спільним є те, що вони втілюють витрати виробництва. При цьому вартість характеризує витрати суспільства, а собівартість – витрати конкретних підприємств на виробництво продукції. Собівартість продукції становить лише частину вартості оскільки не включає витрат, які втілюються і реалізуються у вартості додаткового продукту. Нинішній стан розвитку економіки характеризується насамперед глибокими змінами в управлінні виробництвом, що потребує належного інформаційного забезпечення. Цього можна досягти тільки створивши відповідну систему бухгалтерського обліку, яка б орієнтувалась на задоволенні потреб внутрішніх і зовнішніх споживачів інформації.

Особливе значення в фінансових питаннях забезпечення діяльності відіграє виробництва продукції тваринництва. Важливе місце в підвищенні рівня організації виробництва і управління в тваринництві належить обліку, контролю і економічному аналізу. Важливість обліку виробництва продукції тваринництва полягає в тому, що облік надає необхідну інформацію про хід виробничих

процесів, про виконання планових завдань галузі, сприяє забезпеченню зберігання власності, росту рентабельності, підвищення ефективності і покращення якості роботи.

Дослідження питань обліку та контролю виробництва продукції тваринництва дозволяють зробити висновки, що визначальним фактором обліку виступає організаційно-правова форма підприємства, оскільки різне правове регулювання майнових відносин та законодавчі вимоги до організації виробництва продукції тваринництва зумовлюють відмінності і в обліку.

Основною метою діяльності Сільськогосподарського Товариства з обмеженою відповідальністю «СКІФ» Полтавської області є здійснення сільськогосподарської, виробничої, комерційної, інвестиційної та іншої підприємницької діяльності, надання послуг, здійснення фінансових та торговельних операцій та іншої, не забороненої чинним законодавством України, діяльності, для отримання прибутку на вкладений капітал, та реалізація на основі одержаного прибутку (доходу) інтересів Засновників і працівників господарства.

Для ведення сільськогосподарського виробництва Сільськогосподарське Товариство з обмеженою відповідальністю «СКІФ» Полтавської області використовує орендовані землі: землі державної власності та земельні паї фізичних осіб. Основною спеціалізацією даного господарства є виробництво продукції рослинництва та тваринництва.

Робоча сила використовується досить ефективно. Кожний робітник обслуговує не один вид техніки, а в зимовий період займається ремонтом сільськогосподарської техніки. До мінімуму скорочені працівники управлінського апарату: кожний виконує роботу за сумісництвом.

В господарстві існує ще ряд проблем, які в майбутньому необхідно вирішити. На балансі господарства числиться техніка, яка повністю використала свій моторесурс. При нормі експлуатації 8 років машинно-тракторна техніка експлуатується вже більше 16 років із-за відсутності коштів. Звідси, завищені витрати палива, запасних частин, часті поломки, підвищений ризик виробничого травматизму.

Основні стратегічні цілі діяльності Сільськогосподарського Товариства з обмеженою відповідальністю «СКІФ» Полтавської області відповідають наступним критеріям: конкретності, вимірності, досяжності, актуальності та визначеності в часі. Стратегічною метою господарства є забезпечення стійкої ринкової позиції внаслідок отримання достатнього прибутку.

Директором СТОВ «СКІФ» Полтавської області є Бовдир Олексій Васильович, Посаду головного бухгалтера обіймає Верблюд Ніна Миколаївна. Виробниче підприємство фінансові операції проводить та обслуговується в АТ «Прокредитбанк» МФО 320984.

Взаємовідносини адміністрації з профспілковим комітетом товариства регулюються Колективним договором. Головою профспілкового комітету сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «СКІФ» є Смірнова Людмила Василівна. Основні дані про аграрне підприємство відображаються в паспорті СТОВ «СКІФ». На основі організаційної структури базується структура управління. На підприємстві вона є лінійною, тобто керівники виробничих підрозділів лінійно підпорядковані головним спеціалістам.

Підприємство є комплексним багатогалузевим господарством, яке спеціалізується в рослинництві на виробництві зернових, а в тваринництві – по виробництву молока та м'яса. Склад та структура активів та поточної заборгованості СТОВ «СКІФ» Полтавської області представлено в таблицях до роботи. За досліджуваний період довгострокові біологічні активи зросли на 8880 тис.грн, та підтверджують перспективні плани в господарстві. Поточні біологічні активи за досліджуваний 2021-2023 роки збільшилися на 11724 тис.грн.

У 2022 році країна стикнулася з жахливими подіями які не могли не відобразитися на діяльності досліджуваного підприємства. Чисельність працюючих в СТОВ «СКІФ» Полтавської області в 2023 році склала 212 осіб, що на 2 особи менше в порівнянні з попереднім періодом.

Дослідивши фінансову діяльність СТОВ «СКІФ» Полтавської області бачимо, що воно є підприємством з високим рівнем розвитку. Всю фінансову роботу на підприємстві покладено на керівника та бухгалтера.

Оцінка і структура фінансових результатів діяльності СТОВ«СКІФ» Полтавської області свідчить, що все це вплинуло на чистий прибуток (збиток), який в 2023 році зменшилась на 64498 тис. грн. та склала 24997 тис. грн, або 27,93 % вартості базового періоду. Аналіз даних за досліджуваний період достеменно показує що в умовах військового стану підприємство працює зі значно гіршими результатами господарської діяльності.

На підприємстві створено бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером. Бухгалтерія – це самостійний структурний підрозділ апарату управління, який здійснює облік і звітність господарства. Колектив господарства складається з конкретних особистостей, які займають різні посади, мають різну освіту, практичний досвід і кваліфікацію.

Підприємство має роботизовану частину процесів. Серед них: операції з грошима та їх еквівалентами; облік розрахунків із замовниками; облік розрахунків із постачальниками; ведення податкового обліку; автоматичне формування фінансової звітності.

У діяльності бухгалтерія керується НП(С)БО, Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності, Інструкцією про застосування плану рахунків. Нами запропоновано використання для роботи бухгалтерської служби програмуBAS:Бухгалтерія.

Найбільш поширеною і зручною в даний час програмою з обліку є «BAS Бухгалтерія». Тому для автоматизації обліку виробництва продукції основного молочного стада пропонуємо застосовувати саме цю програму. Для СТОВ «СКІФ» рекомендуємо використовувати в Конфігурації: «Бухгалтерія для України» «Журнал проведення». Для кожного проведення у звіті задано такі дані: дату, опис проведення, рахунки дебету і кредиту проведення, суму проведення і назву субконто дебету і кредиту проведення (у випадку аналітичного обліку за рахунками дебету або кредиту проведення). Інформація про проведення розміщена в хронологічному порядку. Бухгалтерські проведення формуються автоматично з використанням типових бухгалтерських операцій або документів.

Контрольного відділу на підприємстві немає. Контроль проводить керівник, бухгалтерія, економіст, агроном, інженер. Перевіряють в основному звітні відомості та Головну книгу, вчасність посіву, витрати насіння, кормів та вихід продукції. Робочої документації для проведення контролю немає.

Наявні власні засоби дозволяють господарству використовувати їх як за своїм розсудом, так і в окремих випадках по законодавчо встановлених напрямках.

Одним із способів вдосконалення обліку підприємства є раціональна її організація. Ми пропонували запровадити на підприємстві набір внутрішньої документації, який би полегшив контроль виробництва продукції тваринництва, обробку інформації, краще візуальне сприйняття інформації. Для покращення підготовки інформації про документальне оформлення продукції тваринництва, на нашу думку, потрібен набір форм первинних документів, які повністю розкриють бухгалтерський аспект підприємства. Також пропонується застосовувати форми внутрішньої звітності, які міститимуть більш широкі дані та дозволять досліджуваному підприємству розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю.

Країна поступово прилучається до процесу гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку як загалом, так і виробництва продукції, тому облік останнього потребує постійного вдосконалення. Пропонуємо запровадити для вдосконалення обліку виробництва продукції тваринництва у виробничий процес внутрішній документ – Робочий документ для проведення контролю виробництва продукції тваринництва.

В роботі представлена структура Служби внутрішнього контролю на підприємстві, яка на нашу думку, буде сприяти покращенню обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва.

Також, нами запропоновано для впровадження в практичну діяльність СТОВ «СКІФ» вдосконалену форму Звірення залишків довгострокових біологічних активів.

З метою покращення обліково-контрольного процесу виробництва

продукції тваринництва, нами запропоновано напрямки застосування внутрішнього контролю на підприємстві, впровадження в практичну діяльність якого буде сприяти покращенню облікової роботи в цілому.

Загалом виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції і принципове зниження погіршувального впливу СТОВ «СКІФ» Полтавської області на природне середовище цілком можливе як з погляду наукових, так і технологічних даних. Тут багато можливостей як стратегічного, так і тактичного характеру. Необхідно лише подолати соціальну інертність і створити економічні механізми, які б стимулювали роботу в цьому важливому для людства напрямі. Досвід багатьох країн доводить, що виробництво екологічно чистих продуктів і кормів можливе не лише в умовах великих, а й інших господарств.

Комплексний підхід до обліку, контролю, аналізу і управління виробництвом продукції тваринництва дасть змогу оперативно одержувати всі необхідні дані за певний період і суттєво підвищити рівень управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, скоротити час обліку такого важкого розділу бухгалтерії, як облік тваринництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова О.В., Гаврилюк Л.О. Проблеми бухгалтерського обліку в умовах модернізації. *Науковий вісник ДГМА*. № 2. 2017. С. 127-132.
2. Білуха М. Контроль формування собівартості. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. №4. С. 60-64.
3. Більський Б.В., Губені Ю.Е., Сватош М. Організація ринку молока, молочних продуктів в Європейському економічному співтоваристві. *Вісник аграрної науки*. 2015. №7. С.13-18.
4. Бойчук А.А., Лисяк М.С. Сучасні форми бухгалтерського комп'ютерного обліку та їх розвиток в Україні. *Наука й економіка*. 2017. №1 (21). С. 65-67.
5. Вербило О.Ф., Ярошинський В.М. Удосконалення обліку витрат та методика визначення собівартості продукції (робіт, послуг). *Науковий вісник НАУ*. Вип. 66. Київ. 2013. С.134-139.
6. Гаврилюк Л.В. Проблеми обліку та оцінки біологічних активів за справедливою вартістю. URL: http://www.rusnauka.com/17_APSN_2009/Economics/47929.doc.htm (дата звернення: 25.10.2024).
7. Гайдучок Т.С. Сучасні проблеми удосконалення обліку витрат та виходу продукції молочного скотарства. *Вісник Державної агроекологічної академії України*. 2019. №1-2. С.193-199.
8. Глібов Р.В. Формування збалансованого цінового механізму в молокопродуктивному під комплексі. *Економіка АПК*. 2016. №7. С.105-108.
9. Глушко О.В. Особливості обліку витрат відтворення довгострокових біологічних активів. URL: <http://uk.x-pdf.ru/5biologiya/1641447-1-udk-6571012-6311-glushko-aspirant-nubip-ukraini-osoblivosti-obliku-vitrat-vidtvorennya-dovgostrokovih-biologichnih-ak.php> (дата звернення: 15.10.2024).
10. Гнатюк А. Оцінка біологічних активів. *Матеріали Міжнародного Форуму молодих вчених*. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2008_3/pdf/gnatyuk.pdf (дата звернення: 15.06.2024).
11. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003р.

№236-IV/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 25.10.2024).

12. Гринчишин Я.М. Теоретичні і практичні проблеми оцінки біологічних активів за справедливою вартістю. URL: <http://intkonf.org/kengrinchishin-yam-teoretichni-i-praktichni-problemi-otsinki-biologichnih-aktiviv-za-spravedlivoyu-vartistyu/> (дата звернення: 25.08.2024).

13. Дієсперова І.В. Економічний розвиток підприємств: сутність та планування. *Вплив обліку та фінансів на розвиток економічних процесів* (III Міжнародна науково-практична конференція). м.Берегове. 15.06.2022. С. 429-431.

14. Дубін А.М. Ефективність крупнотоварного молочного скотарства України. *Вісник аграрної науки: науково-теоретичний журнал Української Академії аграрних наук*. 2016. №8. С.42-44.

15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами і доповненнями). URL : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/InstrukciyaKPlanuSchetov.aspx>. (дата звернення 30.04.2024).

16. Животок Е. Б. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення. Київ. 2017. 139с.

17. Каменська Т., Методика внутрішнього аудиту виробничих витрат. *Вісник податкової служби України*. 2015. №10. С.49-51.

18. Кирильєва Л. О. Організаційні аспекти обліку фінансового стану підприємства та шляхи покращення результатів діяльності. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2018. Вип. 2. С. 21-31.

19. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 24.10.2024).

20. Кузик Н. П. Особливості аудиту поточних біологічних активів та актуальні питання його удосконалення. *Облік і фінанси АПК*. 2021. № 3. С. 180-183. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/1174/35> (дата звернення:

14.10.2024).

21. Логінов Є.І. Оновлення теорії мотивації праці. *Матеріали Міжнародного Форуму молодих вчених*. 2018. С.108-112.

22. Мамаєва О. О. Контроль і ревізія поточних біологічних активів. *Облік і фінанси АПК*. 2019. № 1.URL: <https://mamaevacontrol.wordpress.com>. (дата звернення 30.04.2024).

23. Манжус Л. М., Полятикіна Л.І. Інформаційне забезпечення документального оформлення операцій аграрного підприємства. *Матеріали 29 Міжнародної науково-практичної конференції «Технології XXI сторіччя» Ч.2 Секція «Прогресивні технології в економіці»* (20-22 листопада 2023р.). Суми: СНАУ. 2023. С.5-7.

24. Манжус Л.М.Теоретико-практичні аспекти обліково-контрольного процесу виробництва продукції тваринництва. The II International Science Conference «Research work in the system of training teachers in technological fields» 12 Hours of Participation.15-17 January.2024. Berlin. Germany. 89-91pp.

25. Маренич Т.Г. Сутність бухгалтерського обліку як системи економічного регулювання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. №2. С. 21-25.

26. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodnistandarty-finansovoi-zvitnosti--perekladukrainskoiumovoiurik?category=dohidnapolitika&subcategory=buhgalterskij-oblik>. (дата звернення 30.04.2024).

27. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості» URL: <http://cutt.ly/2v91S.18>(дата звернення 29.04.2024)/

28. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1«Загальні вимоги до фінансової звітності»: URL:<https://finacademy.net/ua/materials/artiele/organizaciya-finansovogo-obliku>(дата звернення: 03.05.2024).

29. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”: Наказ Міністерства фінансів України від 14.12.1999 р. №860/4153 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 29.04.2024).

30. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>. (дата звернення 28.04.2024)

31. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05 грудня 2005 р. за № 1456 / 11736 (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05> (дата звернення 28.04.2024)

32. Ночовна Ю.О. Особливості розкриття інформації про фінансові результати у фінансовій звітності за національними та міжнародними стандартами. *Ефективна економіка*. 2018. Вип.34. С.52-54. URL: <http://10.32702/2307-2105-2018.11.15> (дата звернення: 05.05.2024).

33. Облік фінансового результату діяльності підприємства та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*: веб-сайт. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/187.pdf> (дата звернення: 20.07.2024).

34. Онищенко О.В. Методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Випуск №51. URL: <http://www.vestnikeconom.mgu.od.ua/journal/2017/25-2-2017/34.pdf> (дата звернення 25.04.2024)

35. Плаксієнко В.М., Назаренко І.М., Гаркуша С.А. Безпаперова бухгалтерія на підприємстві: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 252 с.

36. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. №2755-VI/ Верховна рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 25.07.2024)

37. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку №88 від 24 травня 1995 року: наказ Міністерства фінансів України URL: <http://zakon1.rada.gov.u> (дата звернення 19.07.2024).

38. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України №996-XIV від 16 липня 1999 року. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2024).

39. Про затвердження обсягу і форм річного бухгалтерського звіту підприємства та Інструкції про порядок їх заповнення: наказ Міністерства фінансів України від 09.08.1993 р. № 55. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0142-93/ed19961105> (дата звернення: 01.05.2024).

40. Про колективні договори і угоди: Закон України № 77-VIII від 28.12.2014– XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>. (дата перегляду: 05.06.2024).

41. Потриваєва Н.В., Васюра Ю.О. Шляхи вдосконалення обліку продукції молочного скотарства. *Вісник ХНАУ. Серія Економіка АПК і природокористування*. Вип.1. 2017. № 6. С.219-221.

42. Сарана Н. Організація обліку витрат і виходу продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2016. №12. С.2-4.

43. Сук Л., Сук П. Облік сільськогосподарської продукції. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2012. №20. С.34-39.

44. Чайка Т.Ю., Лошакова С.Є., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. Київ. 2018. 908с.

45. Чумак О. Економічна діяльність підприємств: сутність, концептуальна парадигма, регулювання. Київ. 2019. 112с.

46. Defending and Modelling Europe: The Visegrad Group Experience. 2018. 153с. URL: [10.21272/sec.2\(2\).13-18.2018](https://doi.org/10.21272/sec.2(2).13-18.2018) (дата звернення: 27.08.2024).

47. Loughran M., Financial Accounting For Dummies: веб-сайт. URL: <https://litportal.ru/avtory/maire-loughran/kniga-financial-accounting-for-dummies-788262.html> (дата звернення: 27.09.2024).

48. Singh S.N. BusinessInefficienciesandYouthUnemploymentinEthiopia: A CaseStudyofMettuTown. BusinessEthicsand Leadership.2019. P.93–106. URL: [http://doi.org/10.21272/bel.3\(2\).93-106.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(2).93-106.2019) (дата звернення 09.09.2024).

49. Smith M.
ReaOptionsApproachToEvaluatingAgriculturalInvestmentsUnderUncertainty:
WhenToGetInAndOutOfSugarcaneProduction 2018.234с. [URL:10.21272/sec.2\(1\).21-34.2018](https://doi.org/10.21272/sec.2(1).21-34.2018)(датазвернення: 28.09.2024).

ДОДАТКИ

Кореспонденція рахунків з обліку придбання

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунку	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковано від постачальника дорослу племінну худобу	155	631
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631
3	Відображено витрати, понесені на транспортування худоби власним транспортом	155	234
4	Відображено витрати на транспортування придбаних тварин транспортом інших підприємств:	155	631
	- вартість послуг	641	631
	- ПДВ		
5	Нараховано зарплату з відрахуваннями працівникам, що зайняті перевезенням худоби	155	661
		155	651
		155	471
6	Відображено витрати на відрядження водія і інших працівників, що пов'язані з придбанням худоби	155	372
7	Відображено витрачені корми для годівлі худоби під час транспортування	155	208
8	Відображено витрати на реєстрацію довгострокових біологічних активів тваринництва	155	685
9	Зараховано придбаних тварин до складу довгострокових біологічних активів тваринництва	164	155

